

LATVIJAS REPUBLIKA LUDZAS NOVADA PAŠVALDĪBA

Reģistrācijas Nr.90000017453, Raiņa iela 16, Ludza, Ludzas novads, LV-5701

Tālrunis (+371) 65707400, e-pasts: pasts@ludzasnovads.lv

Ludzā

3. pielikums

Apstiprināts ar

Ludzas novada pašvaldības domes
2022.gada 30.jūnija sēdes lēmumu
(protokols Nr.12, 1.§)

Konkurences padomes atzinumi

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Ludzas medicīnas centrs”, SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs”, SIA “Kārsavas slimnīca”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī ir saņemts biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) viedoklis, tad KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

SIA “Ludzas medicīnas centrs”

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 57,9 % SIA “Ludzas medicīnas centrs” kapitāldaļu pieder Veselības ministrijai, savukārt 42,05 % – Pašvaldībai.¹

SIA “Ludzas medicīnas centrs” ir izveidota ar mērķi nodrošināt uz pacientu vērstu, kvalitatīvu, I līmeņa slimnīcas statusam atbilstošu veselības aprūpi iedzīvotājiem Ludzas novadā un SIA “Rēzeknes slimnīca” sadarbības teritorijā.

Tās galvenie darbības veidi ir stacionārās un ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana, nodrošinot kvalitatīvus diagnostiskos un laboratoriskos

¹ Pieejams: <https://www.ur.gov.lv/lv/legal-entity/?id=40003258973>

izmeklējumus, kā arī rehabilitācijas pakalpojumus. SIA „Ludzas medicīnas centrs” ir lielākā ambulatorā veselības aprūpes iestāde Ludzas novadā. Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto, apmēram 95 % Ludzas novada ambulatoros veselības aprūpes pakalpojumus veic SIA “Ludzas medicīnas centrs”.

Izvērtējumā norādīts, ka 2021. gadā kopējais hospitalizāciju skaits bija 1332, bet 2020. gadā – 1609. Valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits sastādīja: 2021. gadā – 14 314, 2020. gadā – 16 979. Tāpat tiek izmantots veselības aprūpe mājās pakalpojums, ko 2021. gadā izmantoja 163 reizes, bet 2020. gadā – 197 reizes.

Pašvaldība secinājusi, ka Ludzas novadā nav līdzīgu iestāžu, kas rūpējas par cilvēku pašsajūtu un veselību. SIA „Ludzas medicīnas centrs”, salīdzinot ar privātajam medicīnas iestādēm, sniedz plašu valsts apmaksātu medicīnas pakalpojumu apjomu visiem iedzīvotājiem, turklāt sniedzot tādus pakalpojumus, kuri novada administratīvajā teritorijā iedzīvotājiem pieejami tikai šajā ārstniecības iestādē. Izvērtējumā norādīts, ka Ludzas novada administratīvajā teritorijā ambulatoros veselības aprūpes pakalpojumus sniedz 2 ambulatorās ārstniecības iestādes, 6 ārstu speciālistu prakses un 19 ģimenes ārstu prakses.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Ludzas medicīnas centrs” komercdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, jo tā darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, kuras darbības nepārtrauktība, tās pilnveidošana un pēctecība ir būtiska pašvaldības funkciju un noteikto mērķu īstenošanai, ka arī to, ka tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā pilnā apmērā, līdz ar to tās darbība ir turpināma un attīstāma.

Viedokli par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā ir sniegusi LRTK, kuras ieskatā Izvērtējumā minētie investīciju projekti, īpaši ambulatorajā segmentā, kropļo godīgu konkurenci, jo Nacionālais veselības dienests, iepērkot pakalpojumus no ārstniecības iestādēm, tarifos ir iekļāvis arī ēku, iekārtu amortizāciju. Papildus finansējot šo pozīciju no citiem finanšu avotiem, veidojas negodīga konkurence.

Nemot vērā Pašvaldības Izvērtējumā norādīto informāciju, kā arī pašvaldības lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, piemēram, vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanā un „vienas pieturas” principa realizēšanā, tādējādi nodrošinot konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem pilnu veselības aprūpes ciklu, KP atzīst, ka SIA „Ludzas medicīnas centrs” darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem. Vienlaikus, kā jau to KP ir atzinusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir nepieciešams veikt tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

KP konstatē, ka SIA „Ludzas medicīnas centrs” atbilstoši Ministru Kabineta 20.01.2009. noteikumiem Nr. 60 “Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām” 94.4.3. apakšpunktam nodrošina Morgu mirušo uzglabāšanai. Taču KP pēc SIA „Ludzas medicīnas centrs” mājaslapā pieejamas informācijas ir secinājusi, ka tā, sniedzot šo pakalpojumu, piedāvā arī tādus pakalpojumus, kā nelaiķa apgēršana, iezārkošana,² ko parasti nodrošina privātie apbedīšanas pakalpojumu sniedzēji.

Tāpat Izvērtējumā norādīts, ka SIA „Ludzas medicīnas centrs” veic arī cita veida saimniecisko darbību, kā telpu iznomāšanu, transporta un veļas mazgāšanas pakalpojumus, kas sastāda 1 % no SIA „Ludzas medicīnas centrs” 2021. gada ieņēmumiem.

Lai gan KP atbalsta Pašvaldības iniciatīvu iznomāt kapitālsabiedrības telpas, KP pēc SIA „Ludzas medicīnas centrs” mājaslapā pieejamas informācijas konstatē, ka tā piedāvā

² Pieejams: <https://www.ludzahospital.lv/lv/client/pricelist/5>

izmitināšanu „slimnīcas viesnīcā” bez medicīniskās aprūpes sniegšanas,³ tādējādi iespējams konkurējot ar privātajiem izmitināšanas pakalpojumu sniedzējiem.

KP norāda, ka arī šajos tirgus segmentos būtu nepieciešams veikt izvērtējumu, kurā tiktu izvērtēts, vai, sniedzot šos pakalpojumus, netiek sniegti arī tādi pakalpojumu segmenti, kas konkurē ar privātajiem tirgus dalībniekiem un iespējamību atteikties no konkrēto pakalpojumu sniegšanas, t.sk. to, vai konkrēto pakalpojumu pārtraukšanas gadījumā neveidotos tirgus nepilnība, tādējādi radot negatīvu ietekmi uz konkrētā pakalpojuma pieejamību konkrētajā administratīvajā teritorijā.

Gadījumā, ja noteiktajā tirgus segmentā nav konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki ir pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību, KP ieskatā, būtu nepieciešams izvērtēt pamatotību turpināt konkrēto pakalpojumu sniegšanu vai atturēties no šādu pakalpojumu sniegšanas nākotnē.

SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs”

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 100 % SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.⁴

SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” tika izveidots ar mērķi nodrošināt uz pacientu vērstu, kvalitatīvu, veselības un sociālo aprūpi iedzīvotājiem Ludzas novadā.

Tās galvenie darbības veidi ir veco ļaužu un invalīdu aprūpe un zobārstu prakse. Tā sniedz ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus abu dzimumu pilngadīgām personām, pensijas vecuma personām un invalīdiem ar fiziska rakstura traucējumiem un tā ir vienīgā veselības aprūpes iestādes Zilupes pilsētā.

KP secina, ka SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” kopš 2010. gada ir reģistrēta Labklājības ministrijas sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā kā ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija ar 40 plānotiem klientiem.⁵

Izvērtējumā norādīts, ka 2021. gadā vidēji dienā ilgstošo sociālo aprūpi saņēma 34 klienti.

Savukārt zobārstniecības kabineta kopējais apmeklējumu skaits 2021. gadā bija 1815, bet 2020. gadā – 2588.

Pamatojoties uz 2021. gada pārskata datiem, ieņēmumu sadalījums no veco ļaužu un invalīdu aprūpes ir 70 %, savukārt ieņēmumi no zobārstu prakses ir 25 %.

Pašvaldība norāda, ka SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” papilddarbība, piemēram, telpu iznomāšana, transporta un veļas mazgāšanas pakalpojumi veido 5 % no kopējiem ieņēmumiem, tā ir cieši saistīta ar tās pamatdarbību un tām tiek noteikta ekonomiski pamatota cena.

Tāpat Pašvaldība norādījusi, ka tiek plānots izslēgt no statūtiem sava nekustamā īpašuma pirkšanas un pārdošanas pakalpojumi; kombinētie biroju administratīvie pakalpojumi un pārējās citur neklasificētas uzņēmējdarbības veicināšanas palīgdarbības. Līdz ar to KP aicina pārskatīt SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” statūtos noteiktos darbības veidus un precizēt to saturu atbilstoši faktiskajai darbībai.

Viedokli par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā ir sniegusi LR TK, kuras ieskatā tās līdzdalība kapitālsabiedrībā ir atbalstāma, vienlaicīgi ir vērtējams, vai veļas mazgāšana nav nododama ārpuspakalpojumā, un nav jāatsakās no transporta pakalpojumiem.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” komercdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, jo tā darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, kuras darbības nepārtrauktība, tās pilnveidošana un pēctecība ir būtiska pašvaldības funkciju un noteikto mērķu īstenošanai, ka arī to, ka tirgus nav spējīgs

³ Pieejams: <https://www.ludzahospital.lv/lv/client/pricelist/5>

⁴ Pieejams: <https://www.ur.gov.lv/lv/legal-entity/?id=40003257677>

⁵ Pieejams: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PubliccetsPakalpojums>

nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā pilnā apmērā, līdz ar to tās darbība ir turpināma un attīstāma.

Vienlaikus, kā jau to KP ir atzinusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet ir arī nepieciešams veikt tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

Izskatāmajā gadījumā, ņemot vērā, ka Zilupes pilsētā nav citu tirgus dalībnieku, kuri sniegtu attiecīgos pakalpojumus, KP secina, ka ir konstatējama arī iespējama tirgus nepilnība. Tādējādi KP uzskata, ka SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” sniegtie pakalpojumi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, līdz ar to KP nav iebildumu pret Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs”.

Attiecībā uz sniegtajiem papildpakalpojumiem KP secina, ka tie ir saistīti ar SIA “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” sniegto pamatpakalpojumu, līdz ar to, sniedzot šos pakalpojumus, tā racionāli un lietderīgi izmanto savā rīcībā esošo infrastruktūru un resursus, kas paredzēti pamatpakalpojuma sniegšanai, būtiski neietekmējot tirgu.

Vienlaikus KP piekrīt LTRK viedoklim, ka Pašvaldībai būtu jāvērtē iespēja veļas mazgāšanu nodot ārpuspakalpojumā privātam pakalpojuma sniedzējam. Tāpat KP norāda, lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, ir būtiski, lai “Zilupes veselības un sociālās aprūpes centrs” ievēro prasību pakalpojumu un preču cenas noteikt, balstoties uz tirgus izmaksām.

SIA “Kārsavas slimnīca”

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 100 % SIA “Kārsavas slimnīca” kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.⁶

SIA “Kārsavas slimnīca” tika izveidota ar mērķi nodrošināt uz pacientu vērstu, kvalitatīvu, veselības aprūpi iedzīvotājiem Ludzas novadā, apkalpojot Kārsavas pilsētu un piecus pagastus.

Tās galvenie darbības veidi ir sekundāro ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana, nodrošinot kvalitatīvus diagnostiskos izmeklējumus. Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto, tiek nodrošināta ambulatori – konsultatīvā nodaļa ar dienas stacionāru, kurā pieņem pieci ārsti-speciālisti un strādā trīs palīgkabineti, un sociālās aprūpes nodaļa. Turklāt tā ir vienīgā ambulatorā veselības aprūpes iestāde Kārsavas pilsētā.

KP secina, ka SIA “Kārsavas slimnīca” kopš 2015. gada ir reģistrēta Labklājības ministrijas sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā kā ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija ar 30 plānotiem klientiem.⁷

Pašvaldība norāda, ka SIA “Kārsavas slimnīca” veica arī papildpakalpojuma sniegšanu, piemēram, telpu iznomāšanu, transporta un veļas mazgāšanas pakalpojumus. Taču tie veido 1 % no tās ieņēmumiem un ir saistīti ar pamatpakalpojuma sniegšanu.

Viedokli par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā ir sniegusi LRTK, norādot, ka pēc publiski pieejamā informācija, piemēram, par SIA “Kārsavas slimnīcas” maksas pakalpojumu cenām, liek apšaubīt, ka cenās iekļauti visi izdevumi. LTRK ieskatā, ja gadījumā cenas nesedz pilnu (arī to, kas iegādāta piesaistot citus finanšu instrumentus un kuri nav jāatgriež) pašizmaksu, saskatāmas godīgu konkurenci kropļojošas pazīmes.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Kārsavas slimnīca” komercdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam, jo tā darbojas stratēģiski svarīgā nozarē, kuras darbības nepārtrauktība, tās pilnveidošana un pēctecība ir būtiska pašvaldības funkciju un noteikto

⁶ Pieejams: <https://www.ur.gov.lv/lv/legal-entity/?id=40003257732>

⁷ Pieejams: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PubliccetsPakalpojums>

mērķu īstenošanai, ka arī to, ka tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā pilnā apmērā, līdz ar to tās darbība ir turpināma un attīstāma.

Nemot vērā Pašvaldības Izvērtējumā norādīto informāciju, kā arī pašvaldības lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, piemēram, vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanā, KP atzīst, ka SIA "Kārsavas slimnīca" darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem.

Vienlaikus, kā jau to KP ir atzinusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet ir arī nepieciešams veikt tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

Attiecīgi, lai gan Izvērtējumā norādīts, ka SIA "Kārsavas slimnīca" ir vienīgā ambulatorā veselības aprūpes iestādes Kārsavas pilsētā un nav citu tirgus dalībnieku, kas sniegtu konkrētos pakalpojumus, KP konstatē, ka Kārsavā zobārstniecības pakalpojumus sniedz arī citi privātie tirgus dalībnieki, tai skaitā viens no tiem sniedz arī valsts apmaksātus zobārstniecības veselības aprūpes pakalpojumus.

KP ieskatā, Pašvaldībai būtu nepieciešams izvērtēt, vai sniedzot zobārstniecības veselības aprūpes pakalpojumus tā konkurē ar privātajiem tirgus dalībniekiem un iespējamību atteikties no konkrēto pakalpojumu sniegšanas, t.sk. to, vai konkrēto pakalpojumu pārtraukšanas gadījumā neveidotos tirgus nepilnība, tādējādi radot negatīvu ietekmi uz konkrētā pakalpojuma pieejamību konkrētajā administratīvajā teritorijā. Gadījumā, ja nav konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki ir pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību, KP ieskatā, būtu nepieciešams izvērtēt pamatotību turpināt konkrēto pakalpojumu sniegšanu.

Tāpat būtu nepieciešams veikt sniegto maksas pakalpojumu cenu izvērtējumu, vai konkrētās cenas tiek noteiktas pēc vispārējiem tirgus cenas noteikšanas principiem un nav noteiktas neatbilstoši zemas, piemēram, cenu balstot tikai uz pakalpojuma pašizmaksu vai zem tās.

Attiecībā uz sniegtajiem papildpakalpojumiem KP secina, ka tie ir saistīti ar SIA "Kārsavas slimnīca" sniegto pamatpakalpojumu, līdz ar to, sniedzot šos pakalpojumus, tā racionāli un lietderīgi izmanto savā rīcībā esošo infrastruktūru un resursus, kas paredzēti pamatpakalpojuma sniegšanai, būtiski neietekmējot tirgu. Vienlaikus KP norāda, lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, ir būtiski, lai SIA "Kārsavas slimnīca" ievēro prasību pakalpojumu un preču cenas noteikt, balstoties uz tirgus izmaksām.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu⁸, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Attiecībā uz LTRK akcentēto problēmjautājumu saistībā ar realizētajiem investīciju projektiem un to ietekmi uz godīgu konkurences vidi KP akcentē, ka uz nepieciešamību jau politikas veidošanās līmenī rast risinājumu saistībā ar iespējami vienlīdzīgāku pieeju investīcijām, ir norādījusi arī KP Apkopojumā par 2020. un 2021. gadā sniegtajiem atzinumiem par publisko personu kapitālsabiedrību darbību veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas jomā.⁹

⁸ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate

⁹ Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/10028/download>

SIA „ALAAS”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) vēstuli, kurā KP tiek lūgta sniegt atzinumu par tās līdzdalības izvērtējumu kapitālsabiedrībā SIA “ALAAS”¹⁰ (turpmāk – Kapitālsabiedrība).

Pašvaldības vēstulei pievienots līdzdalības Kapitālsabiedrībā izvērtējums (turpmāk – Izvērtējums) un biedrības “Latvijas atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LASUA) viedoklis, kā arī KP ir saņēmusi biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) vēstuli, kurā LTRK sniegusi viedokli par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībās.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskajai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības izvērtējumu, ietverot arī ekonomisko izvērtējumu, un konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem.

KP pēc iepazīšanās ar Izvērtējumu konstatē, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu attiecībā uz Kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī konsultējusies ar komersantus pārstāvošajām biedrībām, līdz ar to KP sniegs atzinumu par Izvērtējumu.

Saskaņā ar Kapitālsabiedrības statūtu 1.4. punktu Kapitālsabiedrības darbības mērķis ir nodrošināt Eiropas Savienības un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem atbilstošu, augsti tehnoloģisku, videi draudzīgu un efektīvu atkritumu apsaimniekošanu Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas reģiona iedzīvotājiem ar sabalansētu sabiedriskā pakalpojuma tarifu un nodrošināt kvalitatīvu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā par samērīgu maksu.

Kapitālsabiedrības darbības veidi (NACE klasifikators) atbilstoši Kapitālsabiedrības statūtu 1.2. punktam ir atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.11); atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus); šķirotu materiālu pārstrāde (38.32).

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība ir atkritumu apsaimniekotājs, kuru atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas likumam izvēlējusies Pašvaldība, un tā nodrošina sadzīvēs atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu, uzglabāšanu, dalītas atkritumu vākšanas, šķirošanas un pārkraušanas infrastruktūras objektu uzturēšanu par vienādu maksu visiem sadzīvēs atkritumu radītājiem attiecīgajā atkritumu apsaimniekošanas zonā atbilstoši noslēgtajam līgumam ar pašvaldību.

No Kapitālsabiedrības 2021. gada pārskata izriet, ka lielāko ieņēmumu daļu (neto apgrozījums) 2021. gadā veidojuši ieņēmumi no atkritumu apglabāšanas poligonā – 1 377 910 EUR, bet ieņēmumi no atkritumu apsaimniekošanas sastādījuši 750 157 EUR. Līdz ar to ieņēmumu procentuālais sadalījums ir šāds: 1) ieņēmumi no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas – 30 %; 2) ieņēmumi no atkritumu apglabāšanas poligonā – 55 %; citi ieņēmumi – 15% (nākamo periodu ieņēmumi norakstījumi (2002. un 2014. gadā, ieņēmumi no pamatlīdzekļu pārdošanas)).

2021. gadā Kapitālsabiedrība strādājusi ar 135 033 EUR zaudējumiem, kurus paredzēts segt no iepriekšējo gadu peļņas.

¹⁰ Pašvaldībai pieder 26,88% Kapitālsabiedrības kapitāldaļu, Rēzeknes novada pašvaldībai – 23,82%, Rēzeknes valstspilsētas domei 49,30% Kapitālsabiedrības kapitāldaļu. <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/42403013918>

Pašvaldība ir norādījusi, ka Kapitālsabiedrības darbības veidi atbilst visiem VPIL 88. panta pirmajā daļā minētajiem priekšnoteikumiem, lai Kapitālsabiedrība varētu turpināt darboties, saglabājot Pašvaldības līdzdalību tajā. Arī LASUA ir paudusi viedokli, ka Izvērtējumā ietvertais novērtējums ir atbilstošs normatīvajiem aktiem, kā arī ir pietiekami pamatots un izvērst, lai Pašvaldība varētu skatīt jautājumu par tās līdzdalības saglabāšanu Kapitālsabiedrībā. Savukārt LTRK norādījusi, ka diskusijās ar LRK biedriem nav izveidots detalizēts viedoklis par Kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem, vienlaikus LTRK aicinājusi Kapitālsabiedrību pēc iespējas vairāk savas darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

Atkritumu savākšana un pārvadāšana

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1. panta 8. punktu atkritumu savākšana sevī ietver vairākus pasākumu kopumus, proti, ar atkritumu savākšanu saprotama atkritumu vākšana, arī atkritumu iepriekšēja šķirošana un glabāšana, lai tos nogādātu uz atkritumu reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtām vai tādām iekārtām, kurās tiek veikta atkritumu sagatavošana reģenerācijai vai apglabāšanai.

No Izvērtējuma izriet, ka Kapitālsabiedrība sniedz atkritumu savākšanas pakalpojumu uz deleģējuma līguma pamata daļā no Ludzas novadā iekļautajiem pagastiem. Proti, Ludzas novadā ir četras atkritumu apsaimniekošanas zonas: Ludzas, Zilupes, Ciblas un Kārsavas. No Izvērtējumā sniegtās informācijas izriet, ka Kapitālsabiedrība sniedz atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojumus divās no tām – Ciblas un Kārsavas apsaimniekošanās zonās. Savukārt Ludzas atkritumu apsaimniekošanas zonā pakalpojumus sniedz SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, bet Zilupes atkritumu apsaimniekošanas zonā – SIA “Clean R”.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrība nodrošina atkritumu izvešanu uz deleģējuma līguma pamata, nosakot galvenos pamatuzdevumus:

- atkritumu apglabāšanas poligonā;
- atkritumu savākšanas vietu ierīkošanas un uzturēšana;
- atkritumu savākšana un nogādāšana atkritumu poligonā;
- saņemt nepieciešamās licences un atļaujas, sniegt pakalpojumu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem tiesību aktiem un Eiropas Savienības tiesību normās noteiktajām prasībām;
- slēgt līgumus par pakalpojumu sniegšanu ar pakalpojumu lietotājiem;
- paplašināt atkritumu lietotāju skaitu u.c.

KP konstatē, ka, salīdzinot SIA “Ludzas apsaimniekotājs” un SIA “Clean R” cenas Ludzas novadā, SIA “Clean R”¹¹ cena ar PVN par sadzīves atkritumu izvešanu tās apkalpotajos pagastos ir 28,43 EUR/m³, Kapitālsabiedrības cena – 20,79 EUR/m³, savukārt SIA “Ludzas apsaimniekotājs”¹² cena ir 21,85 EUR. Līdz ar to secināms, ka publiskā iepirkuma rīkošana par atkritumu savākšanas pakalpojuma nodrošināšanu Pašvaldības teritorijā varētu nodrošināt konkurenci.

Ievērojot iepriekš minēto, attiecībā uz atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojumu KP pirmšķietami nekonstatē tirgus nepilnību VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē un KP vērtējumā nav pamata uzskatīt, ka Kapitālsabiedrība ar savu darbību novērš tirgus nepilnību, jo, vērtējot tirgus nepilnības pastāvēšanu, ir jāņem vērā ne tikai faktiskā situācija, bet arī jāizvērtē iespējamība, vai, atverot tirgu konkurencei, tajā varētu būt ieinteresēti ienākt citi tirgus dalībnieki.

Attiecībā uz atkritumu šķirošanu Izvērtējumā norādīts, ka Ludzā atrodas trīs Kapitālsabiedrības šķiroto atkritumu savākšanas laukumi, kur atkritumu šķirošana notiek tikai noliktavas telpās. Papildus norādīts, ka Ludzā 2017. gadā darbu uzsākusi atkritumu

¹¹ <https://cleanr.lv/cenradis/>

¹² <https://ludzaps.lv/tarifi/>

šķirošanas līnija. KP aicina Kapitālsabiedrību izvērtēt, vai atkritumu šķirošanu, līdzīgi, kā tas tiek darīts SIA "Getliņi EKO" attiecībā uz sadzīves atkritumu šķirošanas līniju, nebūtu iespējams nodot privātajiem tirgus dalībniekiem.

Kaut arī atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojums atzīstams par stratēģiski svarīgu VPIL 88. panta izpratnē, KP ieskatā, konkrēta pakalpojuma noteikšana par stratēģiski svarīgu ir atzīstama tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam publiskai personai būtu tiesisks pamats sniegt šādu pakalpojumu, piemērojot tiesību normā paredzēto izņēmumu. Lai pamatotu šādu izņēmumu, likums (VPIL 88. panta otrā daļa) tieši nosaka, ka publiskai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir pienākums veikt tirgus izpēti, novērtējot pieejamās alternatīvas, tostarp, vai konkrēto pakalpojumu vienlīdz efektīvi sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi efektīvi nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību un tā sniegšanu. No Izvērtējumā sniegtās informācijas nav konstatējams, ka Pašvaldība būtu veikusi tirgus izpēti un izvērtējusi citas alternatīvas pirms deleģējuma līguma slēgšanas. Izvērtējumā arī nav norādīts uz riskiem, kādi rastos, ja pakalpojuma sniegšanu tiktu uzticēts veikt privātajiem tirgus dalībniekiem.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 18. panta pirmā daļa paredz, ka pašvaldība publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izvēlas atkritumu apsaimniekotāju, kurš veiks sadzīves atkritumu un mājāsaimniecībās radīto būvniecības atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu, šķirošanu un uzglabāšanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā, par piedāvājuma izvēles kritēriju nosakot saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu. KP vērš uzmanību, ka tās ieskatā *in-house* procedūra, ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, ir piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka konkrētā pakalpojuma sniedzēja izvēle efektīvāk nav īstenojama tirgus dalībnieku savstarpējās sāncensības ceļā.

Ievērojot iepriekš minēto, KP aicina Pašvaldību izvērtēt iespēju sadzīves atkritumu savākšanas pakalpojumu sniedzēju izvēlēties publiskā iepirkuma veidā, kas tādējādi savstarpējās sāncensības apstākļos ļautu nodrošināt iedzīvotājiem un komersantiem izdevīgākās cenas, kā arī nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu. Vienlaikus KP aicina Pašvaldību iepazīties ar citu pašvaldību pieredzi atkritumu apsaimniekošanas jomā, kur šo pakalpojumu nodrošina privātie tirgus dalībnieki.¹³

KP atgādina, ka, ņemot vērā likumdevēja mērķi ierobežot nepamatotu publiskas personas iesaistīšanos komercdarbībā, publiskai personai izvērtējums jāveic arī gadījumos, kad publiskas personas kapitālsabiedrība vēlas paplašināt savu darbību gan sniedzot jaunus pakalpojumus (ieejot jaunā konkrētās preces tirgū), gan paplašinot esošo pakalpojumu sniegšanu ģeogrāfiski (ieejot jaunā ģeogrāfiskā tirgū).

Atkritumu poligona apsaimniekošana un atkritumu apglabāšana

Pamatdarbības ietvaros Kapitālsabiedrība apsaimnieko sadzīves atkritumu poligonu Ozolaines pagastā "Križevņiki", kas ir Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas reģiona sadzīves atkritumu noglabāšanas vieta, veicot arī atkritumu apglabāšanu.

KP konstatē, ka atbilstoši 25.06.2013. Ministru kabineta noteikumu Nr. 337 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" 3. punktam, Latvijas teritorija ir sadalīta 10 atkritumu apsaimniekošanas reģionos, kas liedz vienā reģionā darboties vairākiem atkritumu apglabāšanas poligoniem, līdz ar to atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniegšanā tirgus klasiskā izpratnē nepastāv. Vienlaikus KP konstatē, ka Kapitālsabiedrības darbību atkritumu apglabāšanas jomā regulē Sabiedrisko pakalpojumu

¹³ Saskaņā ar KP rīcībā esošo informāciju Carnikavas novadā, Ādažu novadā, Stopiņu novadā, Salaspils novadā, Ķekavas novadā, Mārupes novadā, Babītes novadā un Rīgas pilsētā atkritumu apsaimniekošanu nodrošina privātie tirgus dalībnieki publiskā iepirkuma rezultātā.

regulēšanas komisija un Kapitālsabiedrībai izsniegta sadzīves atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos pakalpojumu sniedzēju licence.

KP vairākkārt savos atzinumos ir atzinusi, ka atkritumu apglabāšana un atkritumu poligonu apsaimniekošana atbilst VPIL 88. panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem, kas pamato publisku personu kapitālsabiedrību darbību tirgū, ņemot vērā, ka šajā jomā pastāv tirgus nepilnība, kas izriet no normatīvā regulējuma.

Līdz ar to KP atzīst, ka Kapitālsabiedrības darbība, apsaimniekojot atkritumu poligonu "Križevņiki", nodrošinot sadzīves atkritumu apglabāšanu, ir uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. un 3. punktam, t.i., tiek sniegti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai un pārvaldīts tāds īpašums, kas ir stratēģiski svarīgs valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

KP vērš uzmanību, ka Izvērtējumā tiek norādīts, ka Kapitālsabiedrība sniedz papildus maksas pakalpojumus, kas galvenokārt ir saistīti ar pamatpakalpojuma sniegšanu un ekonomiski pamatoti ar piedāvāto darbu izpildes izmaksām, kas nodrošina sabiedrībai iespēju saņemt drošu un kvalitatīvu pakalpojumu par ekonomiski pamatotu cenu. Kapitālsabiedrības darbība nekavē, neierobežo konkurenci un neliedz citiem tirgus dalībniekiem piedāvāt iedzīvotājiem atbilstošas kvalitātes pakalpojumus. Tomēr Izvērtējumā nav sniegta vismaz indikatīva norāde par to, kādi pakalpojumi, Pašvaldības ieskatā, būtu atzīstami par papildu pakalpojumiem, līdz ar to KP nevar sniegt atzinumu, vai papildpakalpojumu sniegšana ir attaisnojama.

Vienlaikus KP pauž bažas par pastāvošajiem konkurences neitralitātes riskiem, t.i., ņemot vērā, ka Pašvaldībai atkritumu apsaimniekošanas tirgū ir vairākas lomas – tā ir atbildīga par reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādi, nosaka atkritumu apsaimniekošanas kārtību¹⁴ un maksu¹⁵ Pašvaldības teritorijā, pastāv bažas, cik objektīvi Pašvaldība var lemt par šiem jautājumiem, ņemot vērā, ka vienlaikus tā ir arī kapitāldaļu turētāja Kapitālsabiedrībā, kas veic atkritumu apsaimniekošanu.

KP norāda, ka, ņemot vērā, ka saskaņā ar Ministru kabineta 22.01.2021. rīkojumu Nr. 45 "Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.–2028. gadam" jaunie atkritumu apsaimniekošanas reģioni sāks darboties no 2023. gada, bet līdz tam pašvaldībām būs jāizveido plāni, kā pāriet uz jauno atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, KP ieskatā, Pašvaldībai būtu jārod efektīvs risinājums, lai nepārklātos SIA "Ludzas apsaimniekotājs", kur Pašvaldībai pieder 100 % kapitāla daļu, un Kapitālsabiedrības darbības jomas attiecībā uz atkritumu savākšanas pakalpojuma nodrošināšanu, kas ļautu ne tikai novērst situāciju, ka Pašvaldības kapitālsabiedrības sniedz vienu un to pašu pakalpojumu tirgū, kur nav konstatējama tirgus nepilnība, bet arī mazinātu citu konkurences risku pastāvēšanu.

SIA "Ludzas apsaimniekotājs"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) vēstuli, kurā lūgts KP sniegt viedokli par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībās.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta

¹⁴ Ludzas novada pašvaldības domes saistošie 30.11.2021. noteikumi Nr. 18/2021 "Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi Ludzas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā", http://alaas.lv/wp-content/uploads/2015/11/LNP-SN_18_par-atkritumu-apsaimniekosanu.pdf

¹⁵ Ludzas novada pašvaldības domes 24.02.2022. lēmums par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tarifa apstiprināšanu (Protokols Nr. 5, 80 §), http://alaas.lv/wp-content/uploads/2015/11/LNP-Lemums_CSA-maksa_01.04.2022.pdf

tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir daļēji veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī konsultējusies ar komersantus pārstāvošo nevalstisko organizāciju Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (turpmāk – LTRK) un SO “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), saņemot tās atzinumu.

Līdz ar to šajā atzinumā KP sniegs viedokli par Pašvaldības veikto līdzdalības pārvērtējumu par SIA “Ludzas apsaimniekotājs”.

LTRK norādījusi, ka detalizētāks viedoklis par kapitālsabiedrību SIA “Ludzas apsaimniekotājs” diskusijās ar LTRK biedriem netika izveidots, tāpēc aicinājusi Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu SIA “Ludzas apsaimniekotājs” u.c. kapitālsabiedrībās, ņemt vērā priekšnoteikumus, no kuriem vismaz vienam izpildoties, LTRK ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības¹⁶. Tāpat LTRK aicinājusi pārskatīt kapitālsabiedrības sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrības darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

LNPAA sniegusi viedokli attiecībā uz namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu, norādot, t.sk., ka Pašvaldības pienākums ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos māju kopīpašuma pārvaldīšanā un māju pārņemšanu no pašvaldības. Pašvaldība šo funkciju var realizēt gan ar tās pārziņā esošo kapitālsabiedrību palīdzību gan izmantojot citus administratīvos resursus. Izvērtējot iesniegumam pievienotos materiālus, LNPAA secinājusi, ka kaut arī Ludzas pilsētā dzīvokļu īpašnieki pārsvarā izmanto SIA “Ludzas apsaimniekotājs” pakalpojumus, tomēr reģionālajā tirgū ir sastopami arī citi namu kopīpašuma pārvaldīšanas uzņēmumi un ir izveidotas vairākas dzīvokļu īpašnieku biedrības. Būtu vēlams Ludzas novadā aktivizēt namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgu plašāk iesaistot pašus dzīvokļu īpašniekus.

Pašvaldība ir 100 % SIA “Ludzas apsaimniekotājs” kapitāla daļu turētāja.

Izvērtējumā norādīts, ka SIA „Ludzas apsaimniekotājs” tika izveidots ar mērķi nodrošināt, no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošos uzdevumus, t.i., sniegt iedzīvotājiem un uzņēmumiem (organizācijām) komunālos pakalpojumus.

SIA “Ludzas apsaimniekotājs” uz deleģējuma līguma pamata veic no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošus pārvaldes uzdevumus.

1. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošana un pārvaldīšana.
2. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana.
3. Ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana.
4. Siltumapgādes pakalpojumu organizēšana.
5. Teritorijas labiekārtošana un sanitārās tīrības nodrošināšana.

¹⁶ Sk. arī LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komercd_0.pdf

Izvērtējumā norādīts, ka, pamatojoties uz 2021. gada pārskata datiem, ieņēmumu sadalījums pa pakalpojumu grupām ir šāds:

- ieņēmumi no telpu īres un apsaimniekošanas 25 %. No tiem 2 % no kopējiem ieņēmumiem ir Pašvaldības finansējums par Pašvaldībai piederošo dzīvojamo un neapdzīvojamo telpu apsaimniekošanu;
- ieņēmumi no izpildītajiem darbiem 5 % (santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana), kas galvenokārt tiek veikti pamatojoties uz daudzdzīvokļu māju iedzīvotāju vai īpašnieku kopsapulces pieņemtajiem lēmumiem, t.sk. dzīvojamās mājas, kur ir pārņemtas pārvaldīšanas tiesības un kā apsaimniekotājs ir izraudzīts SIA "Ludzas apsaimniekotājs";
- ieņēmumi no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas 13 %;
- ieņēmumi no ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas 19 %;
- ieņēmumi no siltumapgādes pakalpojumu organizēšanas 6 %;
- ieņēmumi no gāzes saimniecības 2 %;
- ieņēmumi no teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas 18 %;
- ieņēmumi no ielu un ceļu ikdienas uzturēšanas darbu veikšanas 9 %;
- citi ieņēmumi 3 % (nomas maksa par nekustama īpašuma izmantošanu, procentu ieņēmumi, u.c.).

1. Attiecībā uz *daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu* Pašvaldība norādījusi, ka tas ietver:

1) dzīvojamo māju ekspluatāciju un uzturēšanu, pārvaldīšanas procesus, kur pakalpojuma saņēmēji ir pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašnieki un pašvaldībai piederošo dzīvojamo telpu īrnieki (īres maksa);

2) dzīvojamo māju energoefektivitātes darbu organizēšanu / veikšanu (ar dzīvokļu īpašnieku, pašvaldības līdzfinansējumu);

3) nekustamā īpašuma, tai skaitā piesaistīto zemes gabala daļu uzturēšanu un apsaimniekošanu - pašvaldībai piederošas ēkas un būves (pašvaldības finansējums).

Pašvaldība ar 24.11.2015. pilnvarojuma līgumu Nr. P-450/2015 ir noteikusi SIA "Ludzas apsaimniekotājs" pildīt pagaidu pašvaldības pienākumu - pārvaldīt un apsaimniekot dzīvojamo māju līdz tās pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai atbilstoši Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septītajai daļai.

Pašvaldība secinājusi, ka, pamatojoties uz SIA “Ludzas apsaimniekotājs” saimnieciskās darbības ilgtspēju un pieredzi (darbība namu apsaimniekošanas jomā kops 2003. gada), resursiem, kapitālieguldījumiem darbības attīstībai, likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu, likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 1., 2., 9. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju veikšanas izrietošo uzdevumu uzdošana SIA “Ludzas apsaimniekotājs” ir efektīvākais veids, kā īstenot likumā noteikto pienākumu dzīvojamo māju apsaimniekošanā.

Pašvaldība norādījusi, ka pakalpojumu sniegšanas nodošana privātajiem komersantiem nosaka risku pakalpojuma pieejamībai un nepārtrauktībai.

SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, kas apsaimnieko Ludzas teritorijā esošās daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, ir viens no lielākajiem dzīvojamo māju apsaimniekotājiem Ludzas novada pašvaldībā. Tas pārvalda un apsaimnieko 189 dzīvojamās mājas, (2922 dzīvokļu īpašumi, no tiem 743 neprivatizēti) kopējā platība 142859,34 m².

Pašvaldība norāda, ka dzīvojamo māju apsaimniekošanas pakalpojumus Ludzas pilsētā, izņemot SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, sniedz 2 reģistrēti namu apsaimniekotāji (SIA “SAR Projekti” apsaimnieko 1 māju, SIA “Latgales namu apsaimniekotājs”

apsaimnieko 1 māju). Konkurence gandrīz nav identificējama namu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā dzīvokļu īpašniekiem, kas ir pārņēmuši dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības (6 dzīvojamās mājas). Attiecīgās personas veic savas dzīvojamās mājas/ nekustamā īpašuma apsaimniekošanu, bet nepiedāvā pakalpojumu tirgū. Aizņemtā tirgus daļa, Pašvaldības ieskatā, liecina par SIA "Ludzas apsaimniekotājs" būtisku lomu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā.

Tirgus nepilnība ir konstatēta dzīvojamo māju apsaimniekošanas jomā, kur pakalpojumi tiek sniegti pašvaldības pārvaldīšanā esošajām mājām (93% no pārvaldībā esošā dzīvojama fonda), ko galvenokārt nosaka normatīvais regulējums un nepieciešamais apsaimniekošanas resursu apjoms, kas šobrīd nav pieejams privātajiem apsaimniekotājiem, līdz ar to tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā.

Pašvaldības ieskatā, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" veiktā namu apsaimniekošanas pārtraukšana ir iespējama tikai pie nosacījuma, kad visu dzīvojamo māju īpašnieki ir pārņēmuši mājas pārvaldīšanas tiesības un izraudzījušies citu namu apsaimniekotāju.

Pašvaldība norāda, ka kapitālsabiedrība strādā brīvā tirgus apstākļos, kur pieprasījumu pēc pakalpojuma nosaka daudzdzīvokļu namu dzīvokļu īpašnieki un apliecina, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbībā nesaskata namu pārvaldīšanas nozares brīvas konkurences ierobežojošus apstākļus.

Pašvaldība uzskata, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbība attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam un novērš tirgus nepilnību.

KP ir izvērtējusi Pašvaldības iesniegto izvērtējumu un attiecībā uz SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtajiem nekustamo īpašumu pārvaldīšanas pakalpojumiem un norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju par tirgus struktūru daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Ludzas pilsētas teritorijā, KP secina, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda, ka Pašvaldībai un SIA "Ludzas apsaimniekotājs", darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma (turpmāk – KL) 14.¹ pantam¹⁷. KP uzsver SIA "Ludzas apsaimniekotājs" kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā.

Attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP norāda, ka, lai, t.sk. veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Nav atbalstāma publisku personu kapitālsabiedrību iesaiste pakalpojumu sniegšanā, ko pirmšķietami var nodrošināt privātais sektors, līdz ar to, Pašvaldībai un SIA "Ludzas apsaimniekotājs" būtu sevišķi rūpīgi jāvērtē nepieciešamība sniegt tās tīmekļa vietnē

¹⁷ Konkurences likuma 14.¹pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājās spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

norādītos pakalpojumus¹⁸ un jāpārtrauc tādu pakalpojumu sniegšana, ko var nodrošināt privātais sektors.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu, KP vērš Pašvaldības un SIA “Ludzas apsaimniekotājs” uzmanību, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina PPK maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no PPK puses.

Attiecībā uz SIA “Ludzas apsaimniekotājs” darbību *gāzes saimniecības un elektroapgādes pakalpojumu nodrošināšanā*, darbojoties kā starpniekiem sašķidrinātās gāzes pakalpojuma sniegšanā un elektroenerģijas piegādē daudzdzīvokļu mājām, KP nav iebildumu, jo attiecīgie pakalpojumi ir saistīti ar pārvaldīšanas pakalpojumu nodrošināšanu.

2. Attiecībā uz *sadzīves atkritumu apsaimniekošanu* Pašvaldība norādījusi, ka likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā ir noteikts, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

Pašvaldības ieskatā, par svarīgāko nosacījumu pakalpojuma saglabāšanā uzskatāma SIA “Ludzas apsaimniekotājs” darbība noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas ietvaros – SIA “Ludzas apsaimniekotājs” veic darbību, kas atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktā noteiktajam gadījumam.

SIA “Ludzas apsaimniekotājs” ir atkritumu apsaimniekotājs, kuru atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam izvēlējusies Pašvaldība.

SIA “Ludzas apsaimniekotājs” nodrošina atkritumu izvešanu uz deleģējuma līguma pamata. Galvenie pamatuzdevumi:

- atkritumu savākšanas vietu ierīkošanas un uzturēšana;
- atkritumu savākšana un nogādāšana atkritumu poligonā;
- saņemt nepieciešamās licences un atļaujas, sniegt pakalpojumu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem tiesību aktiem un Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesību normās noteiktajām prasībām;
- slēgt līgumus par pakalpojumu sniegšanu ar pakalpojumu lietotājiem;
- paplašināt atkritumu lietotāju skaitu u.c.

Pašvaldība norāda, ka Ludzas novada teritorijā ir četras atkritumu apsaimniekošanas zonas:

1. Ludzas atkritumu apsaimniekošanas zona: Ludzas pilsēta, Cirmas pagasts, Pureņu pagasts, Isnaudas pagasts, Ņukšu pagasts, Pildas pagasts, Briģu pagasts, Rundēnu pagasts, Istras pagasts;
2. Zilupes atkritumu apsaimniekošanas zona: Zilupes pilsēta, Lauderu pagasts, Pasiēnes pagasts;
3. Ciblas atkritumu apsaimniekošanas zona: Ciblas pagasts, Blontu pagasts, Līdumnieku pagasts, Pušmucovas pagasts, Zvirgzdenes pagasts;
4. Kārsavas atkritumu apsaimniekošanas zona: Kārsavas pilsēta, Goliševas pagasts, Mežvidu pagasts, Mērdzenes pagasts, Malnavas pagasts, Salnavas pagasts.

¹⁸ <https://ludzaps.lv/pakalpojumi/>

SIA "Ludzas apsaimniekotājs" nodrošina atkritumu savākšanu un pārvadāšanu Ludzā un Briģu, Cirmas, Isnaudas, Istras, Nirzas, Ņukšu, Pildas, Pureņu un Rundēnu pagastā.

SIA "ALAAS" nodrošina atkritumu savākšanu un pārvadāšanu Kārsavā un Blontu, Ciblas, Goliševas, Līdumnieku, Malnavas, Mērdzenes, Mežvidu, Pušmucovas, Salnavas, Zvirgzdenes pagastā.

SIA "Clean R" nodrošina atkritumu savākšanu Zilupē un Lauderu, Pasienes, Zaļesjes pagastā.

Bīstamos atkritumu, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu savākšanu nodarbojas AS "BAO", Ludzas novadā savāc SIA "Ludzas apsaimniekotājs", SIA "Corvus Co", SIA "Nordic Recycling".

Pašvaldība nesniedz dotācijas sadzīves atkritumu apsaimniekošanai. Pašvaldības ieskatā, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" pakalpojumu cenas nekropļo tirgus cenu politiku un sniegtie pakalpojumi neierobežo jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas brīvajā tirgus nišā.

Apkopojot iepriekš minēto, Pašvaldība secina, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" ar savu darbību daļēji novērš tirgus nepilnību, jo tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā. Sabiedrība sniedz pakalpojumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvas teritorijas attīstībai. Sabiedrības pārvaldītie īpašumi nodrošina Pašvaldības iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā, sakārtotā vidē, tādējādi nodrošinot administratīvas teritorijas attīstību. Līdz ar to, Pašvaldība uzskata, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbība attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

KP norāda, ka pēc iepazīšanās ar Pašvaldības izvērtējumā norādīto informāciju par SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbību atkritumu apsaimniekošanas jomā, KP atzīst to par nepilnīgu, attiecīgi, KP ieskatā, Pašvaldība nav pilnvērtīgi pamatojusi kapitālsabiedrības darbības atbilstību VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

Kā to KP ir atzinusi jau vairākkārt, VPIL 88.panta otrajā daļā noteiktais pienākums veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu ir attiecināms uz visiem kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem, tādējādi ne tikai pilnvērtīgāk sasniedzot VPIL 88. panta mērķi – novērst nepamatotu publiskas personas līdzdalību kapitālsabiedrībā, bet arī novēršot publiskas personas kapitālsabiedrības darbības iespējamu negatīvu ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un pastāvēšanu konkrētajā tirgū. Apstākļi, ka kāds no kapitālsabiedrības komercdarbības veidiem varētu atbilst kādam no VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem neveido automātisku prezumpciju, ka arī pārējie darbības veidi būs atbilstoši.

Attiecībā uz SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtajiem atkritumu savākšanas pakalpojumiem, KP norāda, ka konkrētie pakalpojumi vispārīgi būtu atzīstami par stratēģiski svarīgiem. Vienlaikus, ņemot vērā likumdevēja mērķi ierobežot nepamatotu publiskas personas līdzdalību kapitālsabiedrībā, t.sk. publiskas personas kapitālsabiedrības darbību konkrētos tirgos, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt privātajiem tirgus dalībniekiem. Iepriekšminētais izriet no VPIL 88. panta otrajā daļā noteiktā pienākuma izvērtēt, vai nepastāv citi efektīvāki veidi konkrēto mērķu sasniegšanai. Līdz ar to, vērtējot konkrētu pakalpojumu atbilstību VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet ir nepieciešams veikt arī tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu un efektīvāka veida sasniegt izvirzīto mērķi neesamību.

KP ieskatā, izvērtējumā daļā par kapitālsabiedrības sniegtajiem atkritumu savākšanas pakalpojumiem iztrūkst būtiskas izvērtējuma sastāvdaļas, piemēram, kādi šķēršļi liedz konkrēto pakalpojumu iepirkt no privātajiem tirgus dalībniekiem, t.sk., ņemot vērā ar to, ka izvērtējumā norādīta informācija, ka Zilupes atkritumu apsaimniekošanas zonā

atkritumu savākšanu nodrošina SIA "Clean R". Tāpat, izvērtējumā būtu analizējams, vai pastāv alternatīvi konkrētā mērķa sasniegšanas instrumenti, piemēram, konkrētā pakalpojuma iepirkšana caur publisko iepirkumu. Tāpat izvērtējumā nav veikts ietekmes uz konkurenci un konkurences neitralitātes izvērtējums. KP norāda, ka formāls risku uzskaitījums, lai attiecīgā pakalpojuma sniegšanu nenodotu privātajam sektoram, nav atzīstams par pilnvērtīgu iespējamo risku izvērtējumu. KP norāda, ka riski ir jāpamato ar reāliem precedentiem un tie ir jāizskata kontekstā ar iespējamiem alternatīviem risinājumiem.

Attiecībā uz izvērtējumā ietverto atsauci uz Atkritumu apsaimniekošanas likumu, kas citstarp paredz Pašvaldības tiesības izvēlēties konkrēto pakalpojumu sniegšanas nodošanu tās kapitālsabiedrībai, KP norāda, ka konkrētais jautājums ir vērtējamas kopsakarā ar konkurences neitralitātes principu, kas aizliedz publiskai personai radīt nepamatotas priekšrocības savai kapitālsabiedrībai vai veikt darbības, kuru dēļ var tikt apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū¹⁹. Līdz ar to, kaut arī Atkritumu apsaimniekošanas likums un Publisko iepirkumu likums paredz šāda veida Pašvaldības tiesības, konkrētā izvēle, nosliecoties par labu kādam no normatīvajos aktos noteiktajiem risinājumiem, ir jāveic, ņemot vērā konkurences neitralitāti. KP ieskatā, *in-house* procedūra, ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, ir piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka konkrētā pakalpojuma sniedzēja izvēle efektīvāk nav īstenojama tirgus dalībnieku savstarpējās sāncensības ceļā.

Līdz ar to Pašvaldībai, veicot papildu izvērtējumu²⁰, ir nepieciešams pilnvērtīgi izvērtēt iespēju konkrētā pakalpojuma sniegšanu nodot privātajiem tirgus dalībniekiem, tādējādi ne tikai stimulējot tirgus attīstību un veicinot privāto tirgus dalībnieku ienākšanu un pastāvēšanu konkrētajā tirgū, bet arī iegūstot saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu, kas iespējams vienīgi caur konkurenci veicinoša publiskā iepirkuma organizēšanu.

3. Attiecībā uz *ūdensapgādi, kanalizāciju, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu* Pašvaldība norādījusi, ka saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) datiem, ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrēts viens uzņēmums, kurš sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus Ludzas pilsētā – SIA "Ludzas apsaimniekotājs".

Pašvaldība norāda, ka attiecībā uz SIA "Ludzas apsaimniekotājs" nodrošinātajiem sabiedriskajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem, kas ir tiešie SIA "Ludzas apsaimniekotājs" pamatdarbības pakalpojumi ar piesaisti (infrastruktūru) konkrētai teritorijai, nav iespējams izvērtēt alternatīvas brīvā tirgus iespējas tiešā veidā (šo pakalpojumu nodrošināšanai), un tiešu konkurentu nav. Kapitālsabiedrība uztur ūdenssaimniecības tīklu un kanalizācijas notekūdeņu objektus, veic nepārtrauktu sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu, nodrošina pakalpojuma drošības prasību ievērošanu, tādā veidā nodrošinot kvalitatīvu pakalpojumu.

2021. gada maijā tika pabeigta SIA "Ludzas apsaimniekotājs" īstenotā ES Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Ludzas pilsētā" īstenošana. Projekta gaitā būvdarbi tika veikti divos objektos:

- Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Ludzā – kanalizācijas tīklu un kanalizācijas sūkņu staciju būvniecība – uzbūvēti 13,6 km pašteses kanalizācijas tīklu un kanalizācijas spiedvadu, kā arī veikta 8 kanalizācijas sūkņu staciju būvniecība, Ludzas pilsētā kopējais pašteses kanalizācijas tīklu garums – 43,073 km, kopējais kanalizācijas spiedvadu garums – 8,808 km;

¹⁹ Konkurences likuma 14.¹ panta pirmās daļas 2. un 3.punkts.

²⁰ Iesniedzot papildināto izvērtējumu KP.

- Ūdensapgādes tīklu paplašināšana un atjaunošana Ludzā – ūdensapgādes tīklu būvniecība – uzbūvēti 6,6 km ūdensapgādes tīklu. Ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanai SIA “Ludzas apsaimniekotājs” īpašumā ir 7 artēziskie pazemes urbumi, kopējais ūdensvadu tīklu garums - 40,296 km.

Pašvaldības vērtējumā SIA “Ludzas apsaimniekotājs” sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

SIA “Ludzas apsaimniekotājs” papildu pakalpojumi, tādi ka dzeramā ūdens kvalitātes monitorings, notekūdeņu kvalitātes monitorings, kā arī pārdotā ūdens un novadīto notekūdeņu uzskaitē, apmaksas kontrole, ūdensmērītāju skaitītāju rādītāju kontrole ir uzskatāmi par papildu pakalpojumiem pamatdarbībai, lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu.

KP atzīst, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” veic pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā. SIA “Ludzas apsaimniekotājs” pārvaldītā ūdenssaimniecības infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi. Šādus pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā citi tirgus dalībnieki nepiedāvā.

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, SIA “Ludzas apsaimniekotājs” būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko pirmšķietami spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram dažāda veida būvdarbu, remontdarbu veikšana, u.c. (saglabājot avārijas dienestu).

4. Attiecībā uz *siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu* izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldības dome uzdod SIA „Ludzas apsaimniekotājs” izpildīt likumā „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju - organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus siltumapgādes jomā ietilpstošos uzdevumus, tai skaitā, organizēt siltumapgādes pakalpojumus, veikt ES finanšu instrumentu un valsts finansējuma piesaisti, piedalīties ES fondu projektos, apzināt jaunu siltumapgādes tīklu izbūves nepieciešamību, esošo tīklu rekonstrukcijas plānus, veicinot energoefektivitāti, izstrādāt jaunas siltumapgādes programmas.

Pašvaldība izvērtējumā norādījusi, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” ir siltuma ražotājs (katlumāja „Lauktehnikas” mikrorajonā) un siltuma piegādātājs. Siltuma ražošanu Ludzā nodrošina arī SIA “Ludzas Bio-Enerģija”.

Pamatojoties uz SIA „Ludzas apsaimniekotājs” saimnieciskās darbības ilgtspēju, resursiem, piesaistītājām investīcijām darbības attīstībai un pakāpenisku kapitālsabiedrības vērtības pieaugumu, Pašvaldības ieskatā, siltumapgādes pakalpojuma sniegšanas uzdevuma deleģēšanā SIA „Ludzas apsaimniekotājs” ir efektīvākais veids kā īstenot minēto autonomo funkciju.

Apkurei pieslēgto daudzdzīvokļu dzīvojamo māju skaits ir 91 dzīvojamā māja un 25 juridiskās personas, t.sk., „Lauktehnikas” rajonā – 4 dzīvojamās mājas. Kopumā apkurei pieslēgti 2457 dzīvokļi, t.sk. „Lauktehnikas” rajonā – 88 dzīvokļi. 1731 dzīvokļi pieslēgti karstā ūdens lietošanai. Visām daudzdzīvokļu mājām ir uzstādīti jauni siltummezgli un siltumenerģijas skaitītāji, lai iedzīvotāji var sekot līdzi siltumenerģijas patēriņam (izņemot divas mājas „Lauktehnikas” mikrorajonā).

SIA „Ludzas apsaimniekotājs” ekspluatē 118 km siltumtrašu. Ludzas siltumapgādes sistēma sastāv no divām atsevišķām apakšsistēmām:

- SIA "Ludzas Bio-Enerģija" katlu māja, kas atrodas Rūpniecības ielā 2b, Ludzā, uzsāka darbību 2000. gada beigās. SIA "Ludzas Bio-Enerģija" katlu māja piegādā un pārdod SIA "Ludzas apsaimniekotājs" siltumenerģiju, kas nepieciešama apkures un karstā ūdens nodrošināšanai Ludzas pilsētā. SIA "Ludzas Bio-Enerģija" siltuma ražošanas iekārtas ir pieslēgtas Ludzas pilsētas siltumapgādes sistēmai, kura pieder Ludzas novada pašvaldībai. Kopējais siltumtrases garums ir 9140 m.

- „Lauktechnikas” mikrorajonu apkurina SIA "Ludzas apsaimniekotājs" pārziņā esošā katlumāja, kas atrodas Latgales šķērsielā 2c, Ludzā. Katlu mājā ir uzstādīti 2 katli: AGB-500 (2016. gadā) un AK-300 MW (2011. gadā) ar kopējo jaudu 0,8 MW, kurināmais – malka. Siltumtrašu garums ir 418 m, kopējā apkurināmā platība 3791,53 m².

Pašvaldība norāda, ka pilnīgi visa siltumapgādes pakalpojuma nodošana privātajam sektoram saistīta ar iespējama kapitāla nepietiekamību infrastruktūras apsaimniekošanai un attīstībai, kam nepieciešami lieli kapitālieguldījumi, kvalificēts personāls un citi darba resursi. Pakalpojuma sniegšana saistīta ar Pašvaldībai stratēģiski svarīgu jomu un pastāv šķērsli (ierobežota sniegto pakalpojumu kvalitātes kontrole un siltumapgādes politikas īstenošanai nepieciešamas informācijas ieguve), nododot pakalpojuma sniegšanu privātajam sektoram. Pašvaldības ieskatā, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtais siltumapgādes pakalpojums atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam.

Vienlaikus KP norāda, ka saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas tīmekļa vietnē publiski pieejamiem komersantu reģistriem²¹, Ludzas pilsētas teritorijā SIA "Ludzas apsaimniekotājs" nodrošina siltumapgādes pārvadi un sadali (licence Nr.S2006-07) un ir siltumenerģijas tirgotājs (licence Nr.ST0027), bet siltuma ražošanu nodrošina arī SIA "Ludzas Bio-Enerģija" (Licence Nr. SR0091).

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumu, KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51.panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū²².

Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga, t.sk., ņemot vērā, ka Pašvaldības teritorijā izbūvētā siltumapgādes infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi. Līdz ar to, KP ieskatā, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtie pamata pakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, no Pašvaldības izvērtējuma pirmšķietami secināms, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam nodrošina iespējas arī privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju. Vienlaikus KP lūdz precizēt, kādu daļu no nepieciešamā siltumenerģijas apjoma saražo SIA "Ludzas apsaimniekotājs", bet kāda daļa tiek iepirkta.

5. Attiecībā uz *teritorijas labiekārtošana un sanitārās tīrības nodrošināšanu* Pašvaldība norādījusi, ka likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka pašvaldību autonomajās funkcijās ietilpst: "2) *gādāt par savas administratīvās*

²¹ <https://www.sprk.gov.lv/content/pakalpojumu-sniedzeji-4>

²² Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana).

Pašvaldība ar 28.02.2022. deleģējuma līgumu Nr. LNP/3.4.3/2022/119 ir piešķirusi tiesības SIA "Ludzas apsaimniekotājs" veikt darbu pie Ludzas pilsētas teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības, uzdodot šādus uzdevumus:

1) Ludzas pilsētas publiskās teritorijas ietvju, brauktuvju, zālienu un apstādījumu ierīkošanu un uzturēšanu, t.sk., koku un krūmu stādīšanu, puķu stādīšanu, puķu dobjū kompozīciju veidošanu, ietvju, gājēju celiņu un laukumu ierīkošanu, uzturēšanu un kopšanu pavasara – rudens sezonā, ietvju, gājēju celiņu un laukumu kopšana ziemā, krūmu atvašu un zāles pļaušanu;

2) nodrošināt Ludzas pilsētas parka, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu;

3) veikt Ludzas pilsētas parka aprīkojuma un infrastruktūras objektu tehniskā stāvokļa atjaunošanu, dzīvžogu apgriešanu, sauso zaru izzāģēšanu, zāles pļaušanu un apstādījumu kopšanu, kā arī koku lapu un kritušo zaru aizvākšanu; veikt publisku bērnu rotaļu laukumu un publiski pieejamu sporta laukumu uzturēšanu un sakopšanu;

4) veikt publiskās Ludzas pilsētas kapsētas uzturēšanu atbilstoši Ludzas novada domes saistošiem noteikumiem;

5) veikt sabiedrisko tualetu ierīkošanu, tajā skaitā pārvietojamo biotualetu publiskās vietās, uzturēšanu.

Līdz ar to, lai Pašvaldība spētu realizēt un nodrošinātu to autonomu funkciju efektīvu, nepārtrauktu un kvalitatīvu izpildi, labākais risinājums, Pašvaldības ieskatā, ir darbus deleģēt veikt kapitālsabiedrībai. Vairāku gadu pieredze liecina, par kapitālsabiedrības efektīvu un kvalitatīvu darbu izpildi. Ludzas novada teritorija ir sakopta, tādā veidā veicinot cilvēkus uz dzīvi apmesties Ludzas novada administratīvajā teritorijā.

Attiecībā uz SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu un sakopšanu (ainavu veidošanu un uzturēšanu), dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu uzturēšanas pakalpojumiem, KP ieskatā, Pašvaldība nav veikusi atbilstošu izvērtējumu par attiecīgo pakalpojumu sniegšanas atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

KP norāda, ka, tās ieskatā, šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, kā arī šo pakalpojumu sniegšana nevarētu tikt pamatota ar citiem VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. No likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija - gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu – var tikt organizēta citā veidā, nevis deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai.

KP vērtējumā Pašvaldība šādu pakalpojumu saņemšanai varētu organizēt publiskos iepirkumus, lai veicinātu privāto tirgus dalībnieku konkurenci un attīstību reģionā.

6. Pašvaldība izvērtējumā norādījusi, ka pamatojoties uz likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punktu pašvaldībām ir šādas autonomās funkcijas – *gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana)*. Līdz ar to ar SIA "Ludzas apsaimniekotājs" 10.01.2022. tika noslēgts līgums Nr. LNP/3.4.3/2022/18 uz vienu gadu, lai nodrošinātu operatīvo transportlīdzekļu - neatliekamās medicīniskās palīdzības, ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, policijas un citu dienestu pieejamību, Ludzas novada administratīvajā teritorijā iespēju robežās nodrošināt ceļu tīrīšanu no sniega 2021./2022. gada ziemas sezonā līdz mājām, kur ziemas periodā dzīvo cilvēki un to īpašnieki ir pieteikuši šo pakalpojumu.

KP nav iebildumu attiecībā uz šāda SIA "Ludzas apsaimniekotājs" pakalpojuma sniegšanu ierobežotā apjomā (ziemas sezonā, līdz atsevišķām lauku teritorijās esošām mājām/ viensētām), lai nodrošinātu operatīvo dienestu piekļuves iespējas pie šādām atsevišķām dzīvojamām mājām, neietverot attiecīgo ceļu uzturēšanu un tīrīšanu, piemēram, atklātā konkursa ietvaros, kas norādīts turpmākajā tekstā.

7. Attiecībā uz *ielu un ceļu ikdienas uzturēšanas darbu veikšanu* Pašvaldība 17.11.2021. izsludināja atklātu konkursu ID Nr. LNP 2021/44 "Ludzas novada ceļu un ielu ikdienas uzturēšana 2022. gadā"²³ (16 daļās), kā rezultātā Pašvaldība ar sešiem pretendentiem noslēgusi līgumus par 15 atklātā konkursa daļām (viena daļa izbeigta bez rezultāta). Divās daļās līgums noslēgts ar SIA "Ludzas apsaimniekotājs", piecās daļās līgums noslēgts ar VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs", četrās daļās līgums noslēgts ar SIA "Velasco" un četrās daļās ar trīs citiem pretendentiem.

Līdz ar to, KP ieskatā, pozitīvi vērtējama Pašvaldības rīcība, organizējot atklātu konkursu, kā rezultātā nodrošināta privātā sektora iesaiste šo pakalpojumu nodrošināšanā Pašvaldības teritorijā.

Noslēgumā KP norāda, ka tā ir iepazinusies ar SIA "Ludzas apsaimniekotājs" 08.12.2021. apstiprinātajiem statūtiem, kuros norādīti vairāk kā 70 darbības veidi saskaņā ar NACE klasifikatoru. Ņemot vērā, ka Pašvaldība SIA "Ludzas apsaimniekotājs" sniegtos pakalpojumus ir iedalījusi 5 grupās (no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošie pārvaldes uzdevumi), sk. šī atzinuma 2. lp., izvērtējums būtu papildināms²⁴, precizējot, kurā no izvērtējumā analizētajām pakalpojumu grupām ietilpst statūtos norādītie darbības veidi, kā arī izvērtējot visu darbības veidu atbilstību VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem, t.sk. pakalpojumu veidiem, uz kuriem KP vērsusi uzmanību šajā atzinumā un, kas pirmšķietami netiek veikti tirgus nepilnības apstākļos un uz tiem nav attiecināmi arī citi VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumi.

Saskaņā ar Būvniecības informācijas sistēmā publiski pieejamo informāciju par SIA "Ludzas apsaimniekotājs" kopējiem ieņēmumiem par sniegtajiem būvniecības pakalpojumiem Latvijā²⁵, KP secina, ka SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbojas būvniecības pakalpojumu tirgū. Arī SIA "Ludzas apsaimniekotājs" tīmekļa vietnē sniegta informācija par darbības veidiem, t.sk. būvdarbu veidiem, ar kuriem SIA "Ludzas apsaimniekotājs" ir tiesības nodarboties, arī ainavu dārzniecības u.c. pakalpojumiem²⁶. KP aicina sniegt skaidrojumu, kādi būvdarbi veido attiecīgos ieņēmumus.

Kā jau iepriekš norādīts šajā atzinumā, KP vērs Pašvaldības uzmanību, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana²⁷, izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem²⁸, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

Tāpat, KP aicina pārskatīt un precizēt SIA "Ludzas apsaimniekotājs" statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai. KP norāda, ka, lemjot par attiecīgo darbības veidu saglabāšanu (turpināšanu), pašvaldībai jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL

²³ Ludzas novada pašvaldības 17.11.2021. atklāts konkurss ID Nr. 2021/44 "Ludzas novada ceļu un ielu ikdienas uzturēšana 2022. gadā, pieejams <https://www.eis.gov.lv/EKES/Supplier/Procurement/65700>

²⁴ Iesniedzot papildināto izvērtējumu KP.

²⁵ https://bis.gov.lv/bisp/lv/construction_companies/7642

²⁶ <https://ludzaps.lv/par-mums/>

²⁷ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7. panta pirmā daļa, sk. šeit <https://likumi.lv/ta/id/269907-publiskas-personas-kapitāla-dalu-un-kapitālsabiedrību-pārvaldības-likums>

²⁸ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit https://ej.uz/PP_līdzdalībasizvērtēšana

88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai.

Pašvaldībai, veicot izvērtējumu par katru no šiem pakalpojumu veidiem, jāņem vērā, vai attiecīgos pakalpojumus pašvaldības teritorijā sniedz privātie tirgus dalībnieki, t.sk., ņemot vērā arī to, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā izveidotā Ludzas novada teritorija ir paplašinājusies, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju.

KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu, Pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatētu, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, Pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas. Gadījumā, ja Pašvaldības kapitālsabiedrība tomēr turpinātu sniegt šos pakalpojumus, tai regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Apkopojot šajā atzinumā sniegto KP viedokli, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbība namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, SIA "Ludzas apsaimniekotājs" darbība sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas jomā, kā arī siltumenerģijas pārvade un sadale var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam.

Kā iepriekš norādīts šajā atzinumā, izvērtējums būtu papildināms²⁹, veicot izvērtējumu daļā par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas atbilstību VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem; veicot izvērtējumu daļā par pakalpojumu, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu un sakopšanu (ainavu veidošanu un uzturēšanu), dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu uzturēšanas pakalpojumiem, dažāda veida remontdarbu u.c. papildpakalpojumu atbilstību kādam no VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem, kā arī precizēt, kādu daļu no nepieciešamā siltumenerģijas apjoma saražo SIA "Ludzas apsaimniekotājs", bet kāda daļa tiek iepirkta, lai, iespējams, konstatētu tirgus nepilnības esamību.

Tāpat izvērtējums būtu papildināms, norādot SIA "Ludzas apsaimniekotājs" statūtos ietvertu darbības veidu atbilstību izvērtējumā norādītajām pakalpojumu grupām.

Ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs vairākās kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas (SIA "Ludzas apsaimniekotājs", SIA "Kārsavas namsaimnieks", SIA "Zilupes LTD"), KP aicina Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot, par secinājumiem iekļaujot informāciju papildinātajā līdzdalības pārvērtēšanas ziņojumā.

SIA "Ludzas apsaimniekotājs" papildinājumi

KP saņemti Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) sagatavotie papildinājumi par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA "Ludzas apsaimniekotājs".

KP pieņem zināšanai Pašvaldības sniegto informāciju saistībā ar iespējamu kapitālsabiedrību SIA "Ludzas apsaimniekotājs", SIA "Kārsavas namsaimnieks", SIA "Zilupes LTD" reorganizāciju. Pašvaldība norādījusi, ka arī, kaut to darbības veidi pārklājas, kapitālsabiedrības atrodas dažādās pilsētās, starp kurām attālums ir pietiekami liels. Tomēr pēc līdzdalības izvērtēšanas un vispārējo stratēģisko mērķu apstiprināšanas Pašvaldība turpinās vērtēt kapitālsabiedrību darbību un nepieciešamības gadījuma pieņems attiecīgos lēmumus.

²⁹ Iesniedzot papildināto izvērtējumu KP.

1. Attiecībā uz pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehniskie, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP 16.05.2022. atzinumā Nr. 1.7-2/439 (turpmāk – Atzinums) norādīja, ka, lai veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Pašvaldība norādījusi, ka attiecīgie pakalpojumi galvenokārt tiek veikti SIA “Ludzas apsaimniekotājs” pārvaldītajās dzīvojamās mājās, pamatojoties uz iedzīvotāju kopsapulču pieņemtajiem lēmumiem. Veicot tirgus aptauju, konstatēts, ka Pašvaldībā reģistrētu uzņēmēju, kas sniedz šādus pakalpojumus, skaits ir mazs un to pakalpojumus ne vienmēr ir pieejami. Sarežģītāku remontdarbu (piemēram, siltināšana, jumtu, balkonu remonts) izpildei tiek organizēti publiskie iepirkumi. Tāpat Pašvaldība norādījusi, ka informācijas, t.sk. cenas publicēšana tīmekļa vietnē par SIA “Ludzas apsaimniekotājs” piedāvātajiem pakalpojumiem dod iespēju iedzīvotājiem iepazīties un salīdzināt piedāvātos pakalpojumus. Pārtraucot šādas informācijas publiskošanu, Pašvaldības ieskatā, iedzīvotāji sastapsies ar grūtībām salīdzināt un atrast uzņēmējus, kuri ir spējīgi to aizvietot, kā arī saskarsies ar informācijas trūkumu, jo uzņēmēji reti publicē savu pakalpojumu piedāvājumus.

Tāpat Pašvaldība arī informēja, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” ieņēmumus par sniegtajiem būvniecības pakalpojumiem Latvijā³⁰ veido ieņēmumi no *“ielu un ceļu ikdienas uzturēšanas darbu veikšanas”* un *“daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanas un pārvaldīšanas”*.

KP norāda, ka, balstoties uz Pašvaldības sniegto informāciju, pirmšķietami varētu secināt, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” iepriekšminētos pakalpojumus sniedz daļējas tirgus nepilnības situācijā, t.i., atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmās daļas 1. punktam. Tomēr, lai tiktu novērsti iespējami Konkurences likuma 14.¹ panta neatbilstības riski, turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, Pašvaldībai un SIA “Ludzas apsaimniekotājs” būtu regulāri patstāvīgi jāveic konkurences neitralitātes risku novērtējums³¹, t.sk. konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. Konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

2. Attiecībā uz SIA “Ludzas apsaimniekotājs” sniegtajiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem Pašvaldība papildinātajā izvērtējumā norādījusi, ka, veicot papildu izvērtējumu, tā neredz iespēju nodod privātajiem tirgus dalībniekiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Pašvaldības uzskatā, šī nozare ir stratēģiski svarīga un ir konstatēta tirgus nepilnība. Sadzīves atkritumu savākšanā konkurence ir nebūtiska. SIA “Clean R” savākie atkritumu apjomi samazinās, uz izvērtēšanas brīdi SIA “Clean R” apkalpo tikai Zilupes pilsētu. Pašvaldība secinājusi, ka attālums no Zilupes līdz Rēzeknei ir apmēram 60 km, kas rada jebkurai uzņēmumam lielus transporta izdevumus. Līdz ar to piesaistīt uzņēmējus, kuri Pašvaldības teritorijā varētu sniegt pakalpojumus par samērīgu un konkurētspējīgu cenu, nav iespējams. Tādējādi, Pašvaldības ieskatā, labākā izvēle ir, ka SIA “Ludzas apsaimniekotājs” turpina apkalpot Pašvaldības teritoriju. Apkalpojot lielāku teritoriju un iedzīvotāju skaitu, savācot lielākus atkritumu apjomus, SIA “Ludzas apsaimniekotājs” samazina transporta izdevumus un efektīvāk izmanto finanšu resursus.

Izvērtējot Pašvaldības sniegto informāciju, KP norāda, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmajai daļai publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā, ja, veicot līdzdalības izvērtējumu, tiek

³⁰ https://bis.gov.lv/bisp/lv/construction_companies/7642

³¹ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate

pamatots, ka citā veidā nav iespējams efektīvi novērst tirgus nepilnību, radīt preces vai pakalpojumus vai apsaimniekot īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Ņemot vērā, ka daļā Pašvaldības teritorijas darbojas privātais komersants, kas spēj sniegt konkrētos pakalpojumus, KP pirmšķietami uzskata, ka ir iespējams efektīvi konkrētos pakalpojumus saņemt, organizējot atklātu konkursu par pakalpojumu sniegšanu, nevis nododot pakalpojuma sniegšanu savai kapitālsabiedrībai. KP arī uzsver, ka publiskai personai VPIL 88. pantā paredzētais izvērtējums, t.sk. konsultēšanās ar KP un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem, būtu jāveic arī gadījumos, kad publiskas personas kapitālsabiedrība vēlas paplašināt savu darbību, t.sk. teritoriāli.

KP ieskatā, izvērtējumā nepieciešams ietvert būtiskas sastāvdaļas, piemēram, vai pastāv alternatīvi konkrētā mērķa sasniegšanas instrumenti, kādi šķēršļi liedz konkrēto pakalpojumu iepirkt no privātajiem tirgus dalībniekiem, kā arī ir jāveic ietekmes uz konkurenci un konkurences neitralitātes izvērtējums.

Kaut arī tiesību normas paredz pašvaldības tiesības noteiktos gadījumos izmantot *in-house* procedūru, izvēloties kādu no normatīvajos aktos noteiktajiem risinājumiem, būtu jāņem vērā arī konkurences neitralitātes apsvērumi. No konkurences aizsardzības un attīstības ietvara, KP ieskatā, *in-house* procedūra (pakalpojumu sniegšanas tiesību nodošana konkrētās publiskās personas kapitālsabiedrībai), ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, būtu piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka *in-house* procedūras piemērošana konkrētajā gadījumā nodrošina efektīvāko risinājumu nepieciešamā mērķa sasniegšanai.

KP vērtējumā, lai atzītu, ka attiecīgā pakalpojuma sniegšana ir pamatota ar VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktu, Pašvaldībai būtu jākonstatē, ka attiecīgo pakalpojumu nav iespējams saņemt no privātā sektora komersantiem, t.sk., veicot aktīvas darbības pakalpojuma saņemšanai, piemēram, organizējot publiskos iepirkumus par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu visā Pašvaldības teritorijā. Ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, privāto komersantu interese par pakalpojuma sniegšanu Pašvaldības teritorijā varētu pieaugt, kā arī Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgākus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem. Pašvaldībai līdz ar to nebūtu pamatoti bez aktīvu darbību veikšanas, lai piesaistītu pakalpojumu sniedzējus, secināt, ka privātiem komersantiem, apkalpojot Pašvaldības teritoriju, radīsies pārmērīgi transporta vai citi izdevumi.

3. KP pieņem zināšanai Pašvaldības papildinātajā izvērtējumā sniegto informāciju attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas apjomiem, t.i., SIA "Ludzas apsaimniekotājs" saražo 2,5 % no kopējā Ludzas pilsētā saražotā siltumenerģijas apjoma, pārējo nepieciešamo siltumenerģijas apjomu saražo SIA "Ludzas Bio-Enerģija".

4. Attiecībā uz teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas pakalpojumiem, Pašvaldība papildinātajā izvērtējumā norādījusi, ka attiecīgo pakalpojumu sniegšanā Ludzas pilsētā ir izveidojusies tirgus nepilnība. Pilsētā nav reģistrētu uzņēmēju, kuri būtu pilnā apmērā spējīgi veikt šo funkciju. Nelielā darbspējīgo iedzīvotāju skaita dēļ ir ierobežojumi izveidot jaunus privātos uzņēmumus, kuri varētu piedalīties Pašvaldības rīkotos iepirkumos. Tuvākā lielākā pilsēta ir Rēzekne, līdz ar to attāluma dēļ uzņēmēji nebūs spējīgi piedāvāt konkurētspējīgu pakalpojumu Ludzas pilsētā. Tādējādi, lai Pašvaldība spētu realizēt un nodrošinātu autonomo funkciju efektīvu, nepārtrauktu un kvalitatīvu izpildi, labākais risinājums, Pašvaldības ieskatā, ir darbus deleģēt veikt kapitālsabiedrībai.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju, ka šo pakalpojumu sniegšanā ir konstatējama tirgus nepilnība, KP arī attiecībā uz teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas pakalpojumiem uzsver, ka turpinot sniegt šos pakalpojumus, Pašvaldībai un SIA "Ludzas apsaimniekotājs" ir būtiski regulāri veikt konkurences

neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī mainoties faktiskajai situācijai tirgū (ienākot citiem pakalpojumu sniedzējiem) pārskatīt SIA "Ludzas apsaimniekotājs" piedāvāto pakalpojumu apjomu, lai iespējami iesaistītu pakalpojumu sniegšanā arī privātā sektora uzņēmumus. Papildus tam KP norāda, ka, lai pārliecinātos par iespējām pakalpojumus saņemt no privātā sektora, Pašvaldībai būtu jāveic aktīvas darbības, piemēram, organizējot publiskos iepirkumus. Tādējādi iespējami varētu tikt veicināta arī jaunu komersantu veidošanās Pašvaldības teritorijā.

5. KP atbalsta SIA "Ludzas apsaimniekotājs" statūtu aktualizēšanu atbilstoši kapitālsabiedrības faktiski veiktajiem darbības veidiem. Vienlaikus, KP vērtējumā tāda veida pakalpojumi, kā, piemēram, dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība, specializēto būvdarbu veikšana, individuālie kravu pārvadāšanas pakalpojumi, pirmšķietami nevarētu tikt uzskatīti par atbilstošiem VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, līdz ar to KP ieskatā, Pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no šādu pakalpojumu sniegšanas (un saglabāšanas statūtos).

SIA "Kārsavas namsaimnieks"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) vēstuli, kurā lūgts KP sniegt viedokli par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībā.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir daļēji veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī konsultējusies ar komersantus pārstāvošo nevalstisko organizāciju Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (turpmāk – LTRK) un SO "LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA" (turpmāk – LNPA), saņemot tās atzinumu.

Līdz ar to šajā atzinumā KP sniegs viedokli par Pašvaldības veikto līdzdalības pārvērtējumu par SIA "Kārsavas namsaimnieks".

LTRK norādījusi, ka detalizētāks viedoklis par kapitālsabiedrību SIA "Kārsavas namsaimnieks" diskusijās ar LTRK biedriem netika izveidots, tāpēc aicinājusi Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu SIA "Kārsavas namsaimnieks" u.c. kapitālsabiedrībās, ņemt vērā priekšnoteikumus, no kuriem vismaz vienam izpildoties, LTRK ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērsta brīvā tirgus nepilnības³².

³² Sk. arī LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komerced_0.pdf

Tāpat LTRK aicinājusi pārskatīt kapitālsabiedrības sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrības darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

LNPAA sniegusi viedokli attiecībā uz namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu, norādot, t.sk., ka Pašvaldības pienākums ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos māju kopīpašuma pārvaldīšanā un māju pārņemšanu no pašvaldības. Pašvaldība šo funkciju var realizēt gan ar tās pārziņā esošo kapitālsabiedrību palīdzību gan izmantojot citus administratīvos resursus. LNPAA secinājusi, ka kaut arī Kārsavas pilsētas teritorijā dzīvokļu īpašnieki pārsvarā izmanto SIA "Kārsavas namsaimnieks" pakalpojumus, tomēr reģionālajā tirgū ir sastopami arī citi namu kopīpašuma pārvaldīšanas uzņēmumi un ir izveidotas vairākas dzīvokļu īpašnieku biedrības. Būtu vēlams Ludzas novadā aktivizēt namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgu plašāk iesaistot pašus dzīvokļu īpašniekus.

Pašvaldība ir 100 % SIA "Kārsavas namsaimnieks" kapitāla daļu turētāja. SIA „Kārsavas namsaimnieks” tika izveidots ar mērķi nodrošināt, no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošos uzdevumus, t.i., sniegt iedzīvotājiem un uzņēmumiem (organizācijām) komunālos pakalpojumus. SIA "Kārsavas namsaimnieks" uz deleģējuma līguma pamata veic no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošus pārvaldes uzdevumus:

- 1) daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu;
- 2) ūdensapgādi, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu;
- 3) siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu;
- 4) teritorijas labiekārtošanu un sanitārās tīrības nodrošināšanu.

Pašvaldība norādījusi, ka, pamatojoties uz 2021. gada pārskata datiem, ieņēmumu sadalījums pa pakalpojumu grupām ir šāds:

- ieņēmumi no telpu īres un apsaimniekošanas 19 %, no tiem 2 % no kopējiem ieņēmumiem ir Pašvaldības finansējums par pašvaldībai piederošo dzīvojamo un neapdzīvojamo telpu apsaimniekošanu;

- ieņēmumi no izpildītajiem darbiem 5 % (santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana), kas galvenokārt tiek veikti pamatojoties uz daudzdzīvokļu māju iedzīvotāju vai īpašnieku kopsapulces pieņemtajiem lēmumiem, tai skaita dzīvojamās mājas, kur ir pārņemtas pārvaldīšanas tiesības un ka apsaimniekotājs ir izraudzīts SIA "Kārsavas namsaimnieks";

- ieņēmumi no ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas 11 %;

- ieņēmumi no siltumapgādes pakalpojumu organizēšanas 39 %;

- ieņēmumi no teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas 18 %;

- citi ieņēmumi 8 % (ieņēmumi no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, ieņēmumi no gāzes saimniecības, nomas maksa par nekustama un kustamā īpašuma izmantošanu u.c.).

Lielākā ieņēmumu daļa no saimnieciskās darbības ir par sniegtajiem pakalpojumiem par siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu, kas ir pašvaldības funkcija – nodrošināt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus.

Papildu maksas pakalpojumi galvenokārt ir saistīti ar pamatpakalpojuma sniegšanu un ekonomiski pamatoti ar piedāvāto darbu izpildes izmaksām, kas nodrošina sabiedrībai iespēju saņemt drošu un kvalitatīvu pakalpojumu par ekonomiski pamatotu cenu. Kapitālsabiedrības darbība nekavē, neierobežo konkurenci un neliedz citiem tirgus dalībniekiem piedāvāt dzīvokļu īpašniekiem atbilstošas kvalitātes pakalpojumus.

1. Attiecībā uz *daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu* Pašvaldība norādījusi, ka šis darbības veids ietver:

1) dzīvojamo māju ekspluatāciju un uzturēšanu, pārvaldīšanas procesus, kur pakalpojuma saņēmēji ir pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašnieki un pašvaldībai piederošo dzīvojamo telpu īrnieki (īres maksa);

2) dzīvojamo māju energoefektivitātes darbu organizēšanu/veikšanu (dzīvokļu īpašnieku, pašvaldības līdzfinansējums);

3) nekustamā īpašuma, t.sk. piesaistīto zemes gabala daļu uzturēšanu un apsaimniekošanu – pašvaldībai piederošas ēkas un būves (pašvaldības finansējums).

Pašvaldība ar pilnvarojuma līgumu ir noteikusi SIA "Kārsavas namsaimnieks" pildīt pagaidu pašvaldības pienākumu – pārvaldīt un apsaimniekot dzīvojamo māju līdz tās pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai atbilstoši Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septītajai daļai.

Pašvaldība norāda, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” saskaņā ar maksas pakalpojumu cenu noteikšanas kārtību, faktisko izdevumu un nākotnes prognozes analīzi, tiek noteiktas pakalpojumu cenas, kuras ir caurskatāmas, ekonomiski pamatotas ar pakalpojuma pašizmaksas aprēķinu un saskaņotas Pašvaldībā. Pakalpojuma cenu uzraudzība un kontrolējamība no Pašvaldības puses nodrošina pakalpojuma pieejamību visiem esošajiem un potenciālajiem lietotājiem, novērš draudus ekonomiski nepamatotam pakalpojuma cenu pieaugumam un pieejamības samazināšanas riskam. Pakalpojumiem nepiemēro pārdošanas veicināšanas paņēmienus, lai palielinātu pakalpojumu apjomu vai piesaistītu klientus, kas nelabvēlīgi ietekmētu tirgu un konkurences situāciju.

SIA “Kārsavas namsaimnieks” pārvalda un apsaimnieko 57 dzīvojamās mājas, (547 dzīvokļu īpašumi, no tiem 134 neprivatizēti) kopējā platība 27 286 m².

Konkurence gandrīz nav identificējama namu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā dzīvokļu īpašniekiem, kas ir pārņēmuši dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības (2 dzīvojamās mājas, 11 mājām ir lēmumi par pārņemšanu). Kārsavas pilsētā nav reģistrēti namu apsaimniekotāji, kuri sniedz dzīvojamo māju apsaimniekošanas pakalpojumus. Aizņemtā tirgus daļa liecina par pašvaldības kapitālsabiedrības būtisku lomu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā, jo tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā. Daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšana dzīvokļu īpašniekiem, kas nav pārņēmuši pārvaldīšanas tiesības privāto tirgus dalībnieku kapacitāte ir atzīstama par nepietiekamu gadījumam, ja publiska persona izlems neturpināt līdzdalību. Pašvaldības ieskatā, SIA “Kārsavas namsaimnieks” darbība attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam un novērš tirgus nepilnību.

KP ir izvērtējusi Pašvaldības iesniegto izvērtējumu un attiecībā uz SIA “Kārsavas namsaimnieks” sniegtajiem nekustamo īpašumu pārvaldīšanas pakalpojumiem un norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Nemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju par tirgus struktūru daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Kārsavas pilsētas teritorijā, KP secina, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” darbība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1.punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda Pašvaldībai un SIA “Kārsavas namsaimnieks”, ka darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu

iespējamu neatbilstību Konkurences likuma (turpmāk – KL) 14.¹ pantam³³. KP uzsver SIA “Kārsavas namsaimnieks” kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā.

Attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehniekie, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP norāda, ka, lai t.sk. veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama plašāka privātā sektora iesaiste šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Nav atbalstāma publisku personu kapitālsabiedrību iesaiste pakalpojumu sniegšanā, ko pirmšķietami var nodrošināt privātais sektors, līdz ar to, Pašvaldībai un SIA “Kārsavas namsaimnieks” būtu sevišķi rūpīgi jāvērtē nepieciešamība sniegt šāda veida pakalpojumus³⁴, piemēram, transporta nomas, biotualešu nomas u.c. veida SIA “Kārsavas namsaimnieks” maksas pakalpojumu cenrādī norādītos pakalpojumus.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP vērš Pašvaldības un SIA “Kārsavas namsaimnieks” uzmanību, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 5) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 6) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 7) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina PPK maksāspēju);
- 8) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no PPK puses.

Attiecībā uz SIA “Kārsavas namsaimnieks” darbību *sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, gāzes saimniecības un elektroapgādes pakalpojumu nodrošināšanā*, darbojoties kā starpniekam šo pakalpojumu nodrošināšanā SIA “Kārsavas namsaimnieks” pārvaldītajām daudzdzīvokļu mājām, KP nav iebildumu, jo attiecīgie pakalpojumi ir saistīti ar pārvaldīšanas pakalpojumu nodrošināšanu.

2. Attiecībā uz *ūdensapgādi, kanalizāciju, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu* Pašvaldība norādījusi, ka nav iespējams izvērtēt alternatīvas brīvā tirgus iespējas tiešā veidā (šo pakalpojumu nodrošināšanai), un tiešu konkurentu nav, šie ir tiešie “Kārsavas namsaimnieks” pamatdarbības pakalpojumi ar piesaisti (infrastruktūru) konkrētai teritorijai.

Pašvaldība norāda, ka, ņemot vērā, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” veic Pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā, t.sk. pārvaldot ūdenssaimniecības infrastruktūru, kā arī to, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” minēto pakalpojumu sniegšanā darbojas dabiskā monopola apstākļos, un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama (ņemot vērā arī to, ka esošās infrastruktūras izveidei un rekonstrukcijai piesaistīti Eiropas Savienības (turpmāk – ES) finanšu instrumentu līdzekļi, tādējādi tā nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam), SIA “Kārsavas namsaimnieks” sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē un šo pakalpojumu izpilde saglabājama esošajā veidā un komercdarbība ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas jomā, ko nodrošina Pašvaldības kapitālsabiedrība, turpināma.

³³ Konkurences likuma 14.1.pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

³⁴ http://karsavasnamsaimnieks.lv/wp-content/uploads/2021/06/Cenr%C4%81dis2021.final_.pdf

SIA "Kārsavas namsaimnieks" sniegtie papildu pakalpojumi, tādi kā dzeramā ūdens kvalitātes monitorings, notekūdeņu kvalitātes monitorings, kā arī pārdotā ūdens un novadīto notekūdeņu uzskaitē, apmaksas kontrole, ūdensmērītāju skaitītāju rādītāju kontrole ir uzskatāmi par papildu pakalpojumiem pamatdarbībai, lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu.

Pašvaldības ieskatā, SIA "Kārsavas namsaimnieks" pakalpojumu cenas nekropļo tirgus cenu politiku un sniegtie pakalpojumi neierobežo privāto tirgus dalībnieku ienākšanu brīvajā tirgus nišā, neierobežoti piemērojot pakalpojumu pārdošanas veicināšanas paņēmienus piesaistot potenciālos klientus.

KP atzīst, ka SIA "Kārsavas namsaimnieks" sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka SIA "Kārsavas namsaimnieks" veic pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Kārsavas pilsētas administratīvajā teritorijā. SIA "Kārsavas namsaimnieks" pārvaldītā ūdenssaimniecības infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi. Šādus pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā citi tirgus dalībnieki nepiedāvā.

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, SIA "Kārsavas namsaimnieks" būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko pirmšķietami spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, t.sk., piemēram, dažāda veida būvdarbu, remontdarbu veikšana u.c. (saglabājot avārijas dienestu).

3. Attiecībā uz *siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu* izvērtējumā norādīts, ka Ludzas novada pašvaldības dome uzdod SIA „Kārsavas namsaimnieks” izpildīt likumā „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju - organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus siltumapgādes jomā ietilpstošos uzdevumus, tai skaitā, organizēt siltumapgādes pakalpojumus, veikt ES finanšu instrumentu un valsts finansējuma piesaisti, piedalīties ES fondu projektos, apzināt jaunu siltumapgādes tīklu izbūves nepieciešamību, esošo tīklu rekonstrukcijas plānus, veicinot energoefektivitāti, izstrādāt jaunas siltumapgādes programmas.

Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas tīmekļa vietnē publiski pieejamo komersantu reģistru³⁵, SIA "Kārsavas namsaimnieks" nodrošina siltumenerģijas pārvadi un sadali (licence Nr. E23075), siltumenerģijas ražošanu (licence Nr. SR0291) un siltumenerģijas tirdzniecību (licence Nr. ST0094).

Apkurei pieslēgto daudzdzīvokļu dzīvojamo māju skaits ir 19, privātās ēkas – 3 un publisko iestāžu ēkas – 9, kopējā apkurināmā platība 17 778 m². Visām daudzdzīvokļu mājām ir uzstādīti jauni siltummezgli un siltumenerģijas skaitītāji, lai iedzīvotāji var sekot līdzi siltumenerģijas patēriņam. Siltumtīklu kopējais garums – 4,28 km.

Pakalpojuma sniegšana saistīta ar pašvaldībai stratēģiski svarīgu jomu un pastāv šķērsli (ierobežota sniegto pakalpojumu kvalitātes kontrole un siltumapgādes politikas īstenošanai nepieciešamas informācijas ieguve), nododot pakalpojuma sniegšanu privātajam sektoram.

Pašvaldības ieskatā, SIA "Kārsavas namsaimnieks" sniegtais stratēģiski svarīgais siltumapgādes pakalpojums atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, kā arī, SIA "Kārsavas namsaimnieks" darbības rezultātā tiek novērsta tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, jo šobrīd privātais sektors patstāvīgi nav spējīgs nodrošināt siltumapgādes pakalpojumus Kārsavas pilsētā.

³⁵ <https://www.sprk.gov.lv/content/pakalpojumu-sniedzēji-4>

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū³⁶. Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga, t.sk., ņemot vērā, ka Pašvaldības teritorijā izbūvētā siltumapgādes infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi. Līdz ar to, KP atzīst, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” sniegtie pamata pakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu no Pašvaldības izvērtējuma secināms, ka Kārsavas pilsētas teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu šos pakalpojumus, tādējādi, KP atzīst, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam SIA “Kārsavas namsaimnieks”, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību. Tomēr KP norāda, ka šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, tādējādi gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt privātie tirgus dalībnieki, SIA “Kārsavas namsaimnieks” atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam būs jānodrošina iespējas arī privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Vienlaikus izvērtējuma 23.lp. norādīts, ka, lai nodrošinātu deleģēšanas līgumā noteikto par infrastruktūras modernizāciju, energoefektivitāti, ka arī lai sekmētu siltumenerģijas pašizmaksas samazināšanos, tiek veikti rekonstrukcijas darbi, *tiek iepirkta lētāka siltumenerģija no citiem ražotājiem*. Līdz ar to KP aicina precizēt izvērtējumā norādīto informāciju.

4. Attiecībā uz teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas pakalpojumiem izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldība ar deleģējuma līgumu ir piešķirusi tiesības SIA “Kārsavas namsaimnieks” veikt darbu pie Kārsavas pilsētas teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības, uzdodot šādus uzdevumus:

1) Kārsavas pilsētas publiskās teritorijas ietvju, brauktuvju, zālienu un apstādījumu ierīkošanu un uzturēšanu, t.sk., koku un krūmu stādīšanu, puķu stādīšanu, puķu dobru kompozīciju veidošanu, ietvju, gājēju celiņu un laukumu ierīkošanu, uzturēšanu un kopšanu pavasara – rudens sezonā, ietvju, gājēju celiņu un laukumu kopšanu ziemā, krūmu atvašu un zāles pļaušanu;

2) nodrošināt Kārsavas pilsētas parka, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu;

3) veikt Kārsavas pilsētas parka aprīkojuma un infrastruktūras objektu tehniskā stāvokļa atjaunošanu, dzīvžogu apgriešanu, sauso zaru izzāģēšanu, zāles pļaušanu un apstādījumu kopšanu, kā arī koku lapu un kritušo zaru aizvākšanu; veikt publisku bērnu rotaļu laukumu un publiski pieejamu sporta laukumu uzturēšanu un sakopšanu;

4) veikt sabiedrisko tualesu ierīkošanu, tajā skaitā pārvietojamo biotualesu publiskās vietās, uzturēšanu.

Līdz ar to, lai Pašvaldība spētu realizēt un nodrošinātu to autonomu funkciju efektīvu, nepārtrauktu un kvalitatīvu izpildi, labākais risinājums Pašvaldības ieskaitā ir darbus deleģēt veikt kapitālsabiedrībai. Vairāku gadu pieredze liecina, par

³⁶ Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

kapitālsabiedrības efektīvu un kvalitatīvu darbu izpildi. Ludzas novada teritorija ir sakopta, tādā veidā veicinot cilvēkus uz dzīvi apmesties Ludzas novada administratīvajā teritorijā.

Attiecībā uz SIA "Kārsavas namsaimnieks" sniegtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu un sakopšanu (ainavu veidošanu un uzturēšanu), dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu uzturēšanas pakalpojumiem, KP ieskatā, Pašvaldība nav veikusi atbilstošu izvērtējumu par attiecīgo pakalpojumu sniegšanas atbilstību kādam no VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

KP norāda, ka, tās ieskatā, šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, kā arī šo pakalpojumu sniegšana nevarētu tikt pamatota ar citiem VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem. No likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija - gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu – var tikt organizēta citā veidā, nevis deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai.

KP vērtējumā Pašvaldība šādu pakalpojumu saņemšanai varētu organizēt publiskos iepirkumus, lai veicinātu privāto tirgus dalībnieku konkurenci un attīstību reģionā.

Noslēgumā KP norāda, ka tā ir iepazinusies ar SIA "Kārsavas namsaimnieks" 20.11.2020. apstiprinātajiem statūtiem, kuros norādīti 17 darbības veidi saskaņā ar NACE klasifikatoru, t.sk., tādi darbības veidi, kā izmitināšana viesnīcās un līdzīgās apmešanās vietās (55.10), personiskās drošības darbības (80.10), tekstilizstrādājumu mazgāšana un (ķīmiskā) tīrīšana (96.01), kas Pašvaldības sagatavotajā izvērtējumā nav analizēti.

Nemot vērā, ka Pašvaldība SIA "Kārsavas namsaimnieks" sniegtos pakalpojumus ir iedalījusi 4 grupās (no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošie pārvaldes uzdevumi), sk. šī atzinuma 2. lp., izvērtējums būtu papildināms, precizējot, kurā no izvērtējumā analizētajām pakalpojumu grupām ietilpst statūtos norādītie darbības veidi, kā arī izvērtēt visu darbības veidu atbilstību VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

KP vērs Pašvaldības uzmanību, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana³⁷, izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem³⁸, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

KP aicina pārskatīt un precizēt SIA "Kārsavas namsaimnieks" statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai. KP norāda, ka, lemjot par attiecīgo darbības veidu saglabāšanu (turpināšanu), pašvaldībai jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai.

Pašvaldībai, veicot izvērtējumu par katru no šiem pakalpojumu veidiem, jāņem vērā, vai attiecīgos pakalpojumus pašvaldības teritorijā sniedz privātie tirgus dalībnieki, t.sk., ņemot vērā arī to, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā izveidotā Ludzas novada teritorija ir paplašinājusies, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju.

KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu, Pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatētu, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, Pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no turpmākas

³⁷ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7.panta pirmā daļa, sk. šeit <https://likumi.lv/ta/id/269907-publiskas-personas-kapitāla-dalu-un-kapitalsabiedrību-parvaldības-likums>

³⁸ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1060/download>

attiecīgo pakalpojumu sniegšanas. Gadījumā, ja Pašvaldības kapitālsabiedrība tomēr turpinātu sniegt šos pakalpojumus, tai regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Apkopojot šajā atzinumā sniegto KP viedokli, SIA "Kārsavas namsaimnieks" darbība namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, SIA "Kārsavas namsaimnieks" darbība sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas jomā, kā arī siltumenerģijas pārvade un sadale var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam.

Kā iepriekš norādīts šajā atzinumā, izvērtējums būtu papildināms³⁹, veicot izvērtējumu daļā par pakalpojumu, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu un sakopšanu (ainavu veidošanu un uzturēšanu), dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu uzturēšanas pakalpojumiem, dažāda veida remontdarbu u.c. papildpakalpojumu atbilstību kādam no VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

Tāpat izvērtējums būtu papildināms, norādot SIA "Kārsavas namsaimnieks" statūtos ietvertu darbības veidu atbilstību izvērtējumā norādītajām pakalpojumu grupām.

Nemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs vairākās kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas (SIA "Ludzas apsaimniekotājs", SIA "Kārsavas namsaimnieks", SIA "Zilupes LTD"), KP aicina Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot, par secinājumiem iekļaujot informāciju papildinātajā līdzdalības pārvērtēšanas ziņojumā.

SIA "Kārsavas namsaimnieks" papildinājumi

KP saņemti Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) sagatavotie papildinājumi par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA "Kārsavas namsaimnieks".

KP pieņem zināšanai Pašvaldības sniegto informāciju saistībā ar iespējamo kapitālsabiedrību SIA "Ludzas apsaimniekotājs", SIA "Kārsavas namsaimnieks", SIA "Zilupes LTD" reorganizāciju. Pašvaldība norādījusi, ka arī, kaut to darbības veidi pārklājas, kapitālsabiedrības atrodas dažādās pilsētās, starp kurām attālums ir pietiekami liels. Tomēr pēc līdzdalības izvērtēšanas un vispārējo stratēģisko mērķu apstiprināšanas Pašvaldība turpinās vērtēt kapitālsabiedrību darbību un nepieciešamības gadījuma pieņems attiecīgos lēmumus.

1. Attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP 16.05.2022. atzinumā Nr. 1.7-2/440 norādīja, ka, lai veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Pašvaldība norādījusi, ka attiecīgie pakalpojumi galvenokārt tiek veikti SIA "Kārsavas namsaimnieks" pārvaldītajās dzīvojamās mājās, pamatojoties uz iedzīvotāju kopsapulču pieņemtajiem lēmumiem. Veicot tirgus aptauju, konstatēts, ka Pašvaldībā reģistrētu uzņēmēju, kas sniedz šādus pakalpojumus, skaits ir mazs un to pakalpojumi ne vienmēr ir pieejami. Sarežģītāku remontdarbu (piemēram, siltināšana, jumtu, balkonu remonts) izpildei tiek organizēti publiskie iepirkumi. Pašvaldības vērtējumā, pakalpojumu

³⁹ Iesniedzot papildināto izvērtējumu KP.

sniegšanas nodošana privātajiem komersantiem nosaka risku pakalpojuma pieejamībai un nepārtrauktībai daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanā un pārvaldīšanā.

SIA “Kārsavas namsaimnieks” piedāvātie transportlīdzekļi un traktortehnika, biotualešu noma un citi publicētie pakalpojumi tiek piedāvāti *daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanas un pārvaldīšanas un teritoriju uzturēšanas un sakopšanas* pakalpojumu ietvaros. Iedzīvotāji tiek aicināti pēc iespējas izmantot privāto uzņēmēju pakalpojumus. Izvērtējot vietējo tirgu, līdzīgi pakalpojumi ne vienmēr ir pieejami, jo uzņēmēju skaits ir nepietiekami liels, tie ir 5 uzņēmēji, kuri piedalās pašvaldības rīkotos iepirkumos par ceļu un ielu uzturēšanu. Ja uzņēmēji nav spējīgi nodrošināt pieprasījumu, SIA “Kārsavas namsaimnieks” piedāvā savus pakalpojumus. Tāds pakalpojums kā pacēlāja noma ir vienīgais piedāvājums Kārsavas pilsētā un tās apkārtnē. Pašvaldība norādījusi, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” arī veic blakus esošās pilsētās uzņēmēju aptauju par piedāvātiem pakalpojumiem, lai sniegtu iedzīvotājiem pēc iespējas plašāku informāciju par pakalpojumu klāstu.

Tāpat Pašvaldība norādījusi, ka informācijas, t.sk. cenas publicēšana tīmekļa vietnē par SIA “Kārsavas namsaimnieks” piedāvātajiem pakalpojumiem, dod iespēju iedzīvotājiem iepazīties un salīdzināt piedāvātos pakalpojumus. Pārtraucot šādas informācijas publiskošanu, Pašvaldības ieskatā, iedzīvotāji sastapsies ar grūtībām salīdzināt un atrast uzņēmējus, kuri ir spējīgi to aizvietot, kā arī saskarsies ar informācijas trūkumu, jo uzņēmēji reti publicē savu pakalpojumu piedāvājumus.

KP norāda, ka, balstoties uz Pašvaldības sniegto informāciju, pirmšķietami varētu secināt, ka SIA “Kārsavas namsaimnieks” iepriekšminētos pakalpojumus sniedz daļējas tirgus nepilnības situācijā, t.i., atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmās daļas 1. punktam. Tomēr, lai tiktu novērsti iespējami Konkurences likuma 14.¹ panta neatbilstības riski, turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, Pašvaldībai un SIA “Kārsavas namsaimnieks” būtu regulāri patstāvīgi jāveic konkurences neitralitātes risku novērtējums⁴⁰, t.sk., konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. Konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

2. KP pieņem zināšanai Pašvaldības papildinātajā izvērtējumā norādīto precizējumu, ka izvērtējuma 23. lp. norādītais teksts “*tiek iepirkta lētāka siltumenerģija no citiem ražotājiem*” ir kļūdains un līdz ar to ir izslēdzams no izvērtējuma, jo SIA “Kārsavas namsaimnieks” neiepērk siltumenerģiju no citiem ražotājiem.

3. Attiecībā uz teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas pakalpojumiem Pašvaldība papildinātajā izvērtējumā norādījusi, ka attiecīgo pakalpojumu sniegšanā Kārsavas pilsētā ir izveidojusies tirgus nepilnība. Pilsētā nav reģistrētu uzņēmēju, kuri būtu pilnā apmērā spējīgi veikt šo funkciju. Nelielā darbaspējīgo iedzīvotāju skaita dēļ ir ierobežojumi izveidot jaunus privātos uzņēmumus, kuri varētu piedalīties Pašvaldības rīkotos iepirkumos. Tuvākā lielākā pilsēta ir Rēzekne, līdz ar to attāluma dēļ uzņēmēji nebūs spējīgi piedāvāt konkurētspējīgu pakalpojumu. Tādējādi, lai Pašvaldība spētu realizēt un nodrošinātu autonomo funkciju efektīvu, nepārtrauktu un kvalitatīvu izpildi, labākais risinājums, Pašvaldības ieskatā, ir darbus deleģēt veikt kapitālsabiedrībai.

Nemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju, ka šo pakalpojumu sniegšanā ir konstatējama tirgus nepilnība, KP arī attiecībā uz teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanas pakalpojumiem uzsver, ka turpinot sniegt šos pakalpojumus,

⁴⁰ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate

Pašvaldībai un SIA “Kārsavas namsaimnieks” ir būtiski regulāri veikt konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī mainoties faktiskajai situācijai tirgū (ienākot citiem pakalpojumu sniedzējiem) pārskatīt SIA “Kārsavas namsaimnieks” piedāvāto pakalpojumu apjomu, lai iespējami iesaistītu pakalpojumu sniegšanā arī privātā sektora uzņēmumus. Papildus tam KP norāda, ka, lai pārliecinātos par iespējām pakalpojumus saņemt no privātā sektora, Pašvaldībai būtu jāveic aktīvas darbības, piemēram, organizējot publiskos iepirkumus. Tādējādi iespējami varētu tikt veicināta arī jaunu komersantu veidošanās Pašvaldības teritorijā.

Noslēgumā KP norāda, ka tā atbalsta SIA “Kārsavas namsaimnieks” statūtu aktualizēšanu atbilstoši kapitālsabiedrības faktiski veiktajiem darbības veidiem.

SIA “Zilupes LTD”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) vēstuli, kurā lūgts KP sniegt viedokli par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībās.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir daļēji veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī konsultējusies ar komersantus pārstāvošo nevalstisko organizāciju Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (turpmāk – LTRK) un SO “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), saņemot tās atzinumu.

Līdz ar to šajā atzinumā KP sniegs viedokli par Pašvaldības veikto līdzdalības pārvērtējumu par SIA “Zilupes LTD”.

LTRK norādījusi, ka detalizētāks viedoklis par kapitālsabiedrību SIA “Zilupes LTD” diskusijās ar LTRK biedriem netika izveidots, tāpēc aicinājusi Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu SIA “Zilupes LTD” u.c. kapitālsabiedrībās, ņemt vērā priekšnoteikumus, no kuriem vismaz vienam izpildoties, LTRK ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērsta brīvā tirgus nepilnības⁴¹. Tāpat LTRK aicinājusi pārskatīt kapitālsabiedrības sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrības darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

LNPAA sniegusi viedokli attiecībā uz namu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu, norādot, t.sk., ka Pašvaldības pienākums ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos māju kopīpašuma pārvaldīšanā un māju pārņemšanu no pašvaldības. Pašvaldība šo funkciju var realizēt gan ar tās pārziņā esošo kapitālsabiedrību palīdzību gan izmantojot citus

⁴¹ Sk. arī LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komerced_0.pdf

administratīvos resursus. LNPAA secinājusi, ka kaut arī dzīvokļu īpašnieki pārsvarā izmanto Pašvaldības kapitālsabiedrības pakalpojumus, tomēr reģionālajā tirgū ir sastopami arī citi namu kopīpašuma pārvaldīšanas uzņēmumi un ir izveidotas vairākas dzīvokļu īpašnieku biedrības. Būtu vēlams Ludzas novadā aktivizēt namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgu plašāk iesaistot pašus dzīvokļu īpašniekus.

Pašvaldība ir 100 % SIA "Zilupes LTD" kapitāla daļu turētāja. SIA „Zilupes LTD” tika izveidots ar mērķi nodrošināt, no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošos uzdevumus, t.i., sniegt iedzīvotājiem un uzņēmumiem (organizācijām) komunālos pakalpojumus. SIA "Zilupes LTD" uz deleģējuma līguma pamata veic no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošus pārvaldes uzdevumus:

- 1) daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu;
- 2) ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu;
- 3) siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu.

Pašvaldība norādījusi, ka, pamatojoties uz 2021. gada pārskata datiem, ieņēmumu sadalījums pa pakalpojumu grupām ir šāds:

- ieņēmumi no telpu īres un apsaimniekošanas 4%, no tiem 1% no kopējiem ieņēmumiem ir Pašvaldības finansējums par Pašvaldībai piederošo dzīvojamo un neapdzīvojamo telpu apsaimniekošanu;

- ieņēmumi no izpildītajiem darbiem 20% (santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana), kas galvenokārt tiek veikti pamatojoties uz daudzdzīvokļu māju iedzīvotāju vai īpašnieku kopsapulces pieņemtajiem lēmumiem, tai skaita dzīvojamās mājas, kur ir pārņemtas pārvaldīšanas tiesības un ka apsaimniekotājs ir izraudzīts SIA "Zilupes LTD";

- ieņēmumi no ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas 8%;

- ieņēmumi no siltumapgādes pakalpojumu organizēšanas 43%;

- citi ieņēmumi 25% (ieņēmumi no sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, ieņēmumi no gāzes saimniecības, nomas maksa par nekustama un kustama īpašuma izmantošanu u.c.).

Lielākā ieņēmumu daļa no saimnieciskās darbības ir par sniegtajiem pakalpojumiem par siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu, kas ir pašvaldības funkcija - nodrošināt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus.

Papildus maksas pakalpojumi galvenokārt ir saistīti ar pamatpakalpojuma sniegšanu un ekonomiski pamatoti ar piedāvāto darbu izpildes izmaksām, kas nodrošina sabiedrībai iespēju saņemt drošu un kvalitatīvu pakalpojumu par ekonomiski pamatotu cenu. Kapitālsabiedrības darbība nekavē, neierobežo konkurenci un neliedz citiem tirgus dalībniekiem piedāvāt dzīvokļu īpašniekiem atbilstošas kvalitātes pakalpojumus.

1. Attiecībā uz *daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanu un pārvaldīšanu* Pašvaldība norādījusi, ka šīs darbības ietver:

- 1) dzīvojamo māju ekspluatāciju un uzturēšanu, pārvaldīšanas procesu, kur pakalpojuma saņēmēji ir pilsētas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju īpašnieki un pašvaldībai piederošo dzīvojamo telpu īrnieki (īres maksa);

- 2) dzīvojamo māju energoefektivitātes darbu organizēšanu/veikšanu (dzīvokļu īpašnieku, pašvaldības līdzfinansējums);

- 3) nekustamā īpašuma, tai skaitā piesaistīto zemes gabala daļu uzturēšanu un apsaimniekošanu – Pašvaldībai piederošas ēkas un būves (pašvaldības finansējums).

Pašvaldība ar pilnvarojuma līgumu ir noteikusi SIA "Zilupes LTD" pildīt pagaidu pašvaldības pienākumu – pārvaldīt un apsaimniekot dzīvojamo māju līdz tās pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju

līgumu pilnvarotai personai atbilstoši Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septītajai daļai.

Kapitālsabiedrības darbība vērsta arī uz noteiktas iedzīvotāju grupas maksātspēju un dzīves apstākļu uzlabošanu. Minētā ietekme attiecas uz personām, kurām nepieciešama palīdzība dzīvokļu jautājumu risināšanā vai kurām šāda palīdzība jau sniegta, kā arī uz personām, kam ir ierobežota maksātspēja.

SIA “Zilupes LTD” pārvalda un apsaimnieko 48 dzīvojamās mājas, kopējā platība 14 236,28 m².

Konkurence gandrīz nav identificējama namu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā dzīvokļu īpašniekiem, kas ir pārņēmuši dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesības. Zilupes pilsētā nav reģistrēti namu apsaimniekotāji, kuri sniedz dzīvojamo māju apsaimniekošanas pakalpojumus. Aizņemtā tirgus daļa liecina par pašvaldības kapitālsabiedrības būtisku lomu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā.

Tirgus nepilnība ir konstatēta dzīvojamo māju apsaimniekošanas jomā, kur pakalpojumi tiek sniegti pašvaldības pārvaldīšanā esošajām mājām (100 % no pārvaldībā esošā dzīvojama fonda), ko galvenokārt nosaka normatīvais regulējums un nepieciešamais apsaimniekošanas resursu apjoms, kas šobrīd nav pieejams privātajiem apsaimniekotājiem, līdz ar to tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā.

Daudzdzīvokļu māju apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanā dzīvokļu īpašniekiem, kas nav pārņēmuši pārvaldīšanas tiesības, privāto tirgus dalībnieku kapacitāte ir atzīstama par nepietiekamu gadījumam, ja Pašvaldība izlemtu neturpināt līdzdalību, ņemot vērā, ka pašvaldības teritorijā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas jomā nestrādā juridiskas personas. Pašvaldības ieskatā, SIA “Zilupes LTD” darbība attiecīgo pakalpojumu sniegšanas jomā šobrīd uzskatāma par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam un novērš tirgus nepilnību.

KP ir izvērtējusi Pašvaldības iesniegto izvērtējumu un attiecībā uz SIA “Zilupes LTD” sniegtajiem nekustamo īpašumu pārvaldīšanas pakalpojumiem un norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju par tirgus struktūru daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Zilupes pilsētas teritorijā, KP secina, ka SIA “Zilupes LTD” darbība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda Pašvaldībai un SIA “Zilupes LTD”, ka darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma (turpmāk – KL) 14.¹ pantam⁴². KP uzsver SIA “Zilupes LTD” kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā.

Attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehnisks, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP norāda, ka, lai, t.sk. veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama plašāka privātā sektora iesaiste šādu pakalpojumu nodrošināšanā. Nav atbalstāma publisku personu

⁴² Konkurences likuma 14.1.pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

kapitālsabiedrību iesaiste pakalpojumu sniegšanā, ko pirmšķietami var nodrošināt privātais sektors.

Attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu KP vērš Pašvaldības un SIA “Zilupes LTD” uzmanību, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 9) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 10) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 11) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina PPK maksātspēju);
- 12) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no PPK puses.

Attiecībā uz SIA “Zilupes LTD” darbību *sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, gāzes saimniecības un elektroapgādes pakalpojumu nodrošināšanā*, darbojoties kā starpniekam šo pakalpojumu nodrošināšanā SIA “Zilupes LTD” pārvaldītajām daudzdzīvokļu mājām, KP nav iebildumu, jo attiecīgie pakalpojumi ir saistīti ar pārvaldīšanas pakalpojumu nodrošināšanu.

2. Attiecībā uz ūdensapgādi, kanalizāciju, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu Pašvaldība norādījusi, ka nav iespējams izvērtēt alternatīvas brīvā tirgus iespējas tiešā veidā (šo pakalpojumu nodrošināšanai), un tiešu konkurentu nav, šie ir tiešie “Zilupes LTD” pamatdarbības pakalpojumi ar piesaisti (infrastruktūru) konkrētai teritorijai.

- Zilupes pilsētā kopējais kanalizācijas tīklu garums – 6,29 km; Centralizētā kanalizācijas sistēma pieslēgtas 36 daudzdzīvokļu ēkas, 127 privātās ēkas, 6 publisko iestāžu ēkas.

- Ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanai SIA “Zilupes LTD” īpašumā ir 1 artēziskais pazemes urbums, kopējais ūdensvadu tīklu garums – 6,5 km. Centralizētajam ūdensvadā pieslēgtas 49 daudzdzīvokļu ēkas, 220 privātās ēkas, 7 publisko iestāžu ēkas.

Liela daļā šo infrastruktūras objektu ir izveidota un rekonstruēta, izmantojot Eiropas Savienības (turpmāk – ES) Kohēzijas fonda līdzekļus. Piesaistot ES Kohēzijas fondu līdzekļus, pagarināts esošo ūdenssaimniecības tīklu kopgarums, izbūvējot jaunus dzeramā ūdens un kanalizācijas tīklus, izbūvētas notekūdeņu sūkņu stacijas, veiktas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcijas u.c.

SIA “Zilupes LTD” papildu pakalpojumi, tādi ka dzeramā ūdens kvalitātes monitorings, notekūdeņu kvalitātes monitorings, kā arī pārdotā ūdens un novadīto notekūdeņu uzskaitē, apmaksas kontrole, ūdensmērītāju skaitītāju rādītāju kontrole ir uzskatāmi par papildu pakalpojumiem pamatdarbībai, lai nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Zilupes LTD” pakalpojumu cenas nekropļo tirgus cenu politiku un sniegtie pakalpojumi neierobežo privāto tirgus dalībnieku ienākšanu brīvajā tirgus nišā, neierobežoti piemērojot pakalpojumu pārdošanas veicināšanas paņēmienus piesaistot potenciālos klientus.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Zilupes LTD” sniegtie pamatpakalpojumi – sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi – atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, to izpilde saglabājama esošajā veidā un komercdarbība ūdensapgādes, kanalizācijas, notekūdeņu savākšanas, novadīšanas un attīrīšanas jomā, ko nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība, turpināma.

KP atzīst, ka SIA “Zilupes LTD” sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka SIA “Zilupes LTD” veic pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Zilupes pilsētas administratīvajā teritorijā. SIA “Zilupes LTD” pārvaldītā ūdenssaimniecības infrastruktūra nav atsavināma

vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti ES finanšu instrumentu līdzekļi. Šādus pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā citi tirgus dalībnieki nepiedāvā.

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, SIA “Zilupes LTD” būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko pirmšķietami spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, t.sk. piemēram dažāda veida būvdarbu, remontdarbu veikšana u.c. (saglabājot avārijas dienesta funkciju).

3. Attiecībā uz *siltumapgādes pakalpojumu organizēšanu* izvērtējumā norādīts, ka Ludzas novada pašvaldības dome uzdod SIA „Zilupes LTD” izpildīt likumā „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto pašvaldības autonomo funkciju - organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus siltumapgādes jomā ietilpstošos uzdevumus, t.sk. organizēt siltumapgādes pakalpojumus, veikt ES finanšu instrumentu un valsts finansējuma piesaisti, piedalīties ES fondu projektos, apzināt jaunu siltumapgādes tīklu izbūves nepieciešamību, esošo tīklu rekonstrukcijas plānus, veicinot energoefektivitāti, izstrādāt jaunas siltumapgādes programmas.

SIA “Zilupes LTD” nodrošina siltumenerģijas ražošanu un piegādi Zilupē. Apkurei pieslēgto daudzdzīvokļu dzīvojamo māju skaits ir 10, 5 juridiskas personas, kopumā apkurei pieslēgti 159 dzīvokļi.

Pilnīgi visa siltumapgādes pakalpojuma nodošana privātajam sektoram saistīta ar iespējama kapitāla nepietiekamību infrastruktūras apsaimniekošanai un attīstībai, kam nepieciešami lieli kapitālieguldījumi, kvalificēts personāls un citi darba resursi. Pakalpojuma sniegšana saistīta ar pašvaldībai stratēģiski svarīgu jomu un pastāv šķēršļi (ierobežota sniegto pakalpojumu kvalitātes kontrole un siltumapgādes politikas īstenošanai nepieciešamas informācijas ieguve), nododot pakalpojuma sniegšanu privātajam sektoram.

Pašvaldības ieskatā, SIA “Zilupes LTD” sniegtais stratēģiski svarīgais siltumapgādes pakalpojums atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, kā arī SIA “Zilupes LTD” darbības rezultātā tiek novērsta tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51.panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū⁴³. Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to, KP atzīst, ka SIA “Zilupes LTD” sniegtie pamata pakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu no Pašvaldības izvērtējuma secināms, ka Pašvaldības teritorijā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu šos pakalpojumus, tādējādi, KP atzīst, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam SIA “Zilupes LTD”, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību.

Izvērtējuma 33. lp. norādīts, ka SIA “Zilupes LTD” *neiepērk* siltumenerģiju no citiem tirgus dalībniekiem. Vienlaikus tālāk 33. lp. tekstā Pašvaldība norāda – lai nodrošinātu deleģēšanas līgumā noteikto par infrastruktūras modernizāciju,

⁴³ Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

energoefektivitāti, ka arī lai sekmētu siltumenerģijas pašizmaksas samazināšanos, tiek veikti rekonstrukcijas darbi, *tiek iepirkta lētāka siltumenerģija no citiem ražotājiem*. Līdz ar to KP aicina precizēt izvērtējumā norādīto informāciju.

Pašvaldība izvērtējumā (36. lp.) norāda, ka *Sabiedrības statūtos reģistrēti darbības veidi pēc NACE koda attiecas uz pamatdarbības veidiem, tiek regulāri pārskatīti un precizēti, atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai*.

Vienlaikus KP norāda, ka tā ir iepazinusies ar SIA "Zilupes LTD" 05.04.2017. apstiprinātajiem statūtiem, kuros norādīti 26 darbības veidi saskaņā ar NACE klasifikatoru, t.sk., tādi darbības veidi, kā mežkopība un citas mežsaimniecības nozares (02.10), koka taras ražošana (16.24), dažāda veida būvniecības darbības u.c. darbības veidi, kas Pašvaldības sagatavotajā izvērtējumā nav analizēti.

Ņemot vērā, ka Pašvaldība SIA "Zilupes LTD" sniegtos pakalpojumus ir iedalījusi 3 grupās (no Pašvaldības autonomo funkciju izpildes izrietošie pārvaldes uzdevumi), sk. šī atzinuma 2. lp., izvērtējums būtu papildināms, precizējot, kurā no izvērtējumā analizētajām pakalpojumu grupām ietilpst statūtos norādītie darbības veidi, kā arī izvērtēt visu darbības veidu atbilstību VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

KP vērš Pašvaldības uzmanību, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana⁴⁴, izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem⁴⁵, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

KP aicina pārskatīt un precizēt SIA "Zilupes LTD" statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai. KP norāda, ka, lemjot par attiecīgo darbības veidu saglabāšanu (turpināšanu), Pašvaldībai jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai.

Pašvaldībai, veicot izvērtējumu par katru no šiem pakalpojumu veidiem, jāņem vērā, vai attiecīgos pakalpojumus Pašvaldības teritorijā sniedz privātie tirgus dalībnieki, t.sk., ņemot vērā arī to, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā izveidotā Ludzas novada teritorija ir paplašinājusies, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju.

KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu Pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatētu, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, Pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas. Gadījumā, ja Pašvaldības kapitālsabiedrība tomēr turpinātu sniegt šos pakalpojumus, tai regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Apkopojot šajā atzinumā sniegto KP viedokli, SIA "Zilupes LTD" darbība namu pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, SIA "Zilupes LTD" darbība sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas jomā, kā arī siltumenerģijas pārvade un sadale var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam, siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība var tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam.

Kā iepriekš norādīts šajā atzinumā, izvērtējums būtu papildināms⁴⁶, veicot atbilstošu izvērtējumu par visiem SIA "Zilupes LTD" statūtos norādītajiem darbības veidiem (t.sk.

⁴⁴ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7.panta pirmā daļa, sk. šeit <https://likumi.lv/ta/id/269907-publiskas-personas-kapitāla-dalu-un-kapitālsabiedrību-parvaldības-likums>

⁴⁵ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit https://ej.uz/PP_līdzdalībasizvertesana

⁴⁶ Iesniedzot papildināto izvērtējumu KP.

norādot SIA “Zilupes LTD” statūtos ietvērto darbības veidu atbilstību izvērtējumā norādītajām pakalpojumu grupām), kā arī par iespējamiem papildpakalpojumiem, piemēram, teritoriju uzturēšanu un sakopšanu, tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, dažāda veida remontdarbu, kā arī ūdensskaitītāju uzstādīšanas, nomaiņas u.c. papildpakalpojumu atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

Nemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs vairākās kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas (SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, SIA “Kārsavas namsaimnieks”, SIA “Zilupes LTD”), KP aicina Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, piemēram, tās apvienojot, par secinājumiem iekļaujot informāciju papildinātajā līdzdalības pārvērtēšanas ziņojumā.

SIA "Zilupes LTD" papildinājumi

KP saņemti Ludzas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) sagatavotie papildinājumi par Pašvaldības sagatavoto līdzdalības pārvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Zilupes LTD”.

KP pieņem zināšanai Pašvaldības sniegto informāciju saistībā ar iespējamu kapitālsabiedrību SIA “Ludzas apsaimniekotājs”, SIA “Kārsavas namsaimnieks”, SIA “Zilupes LTD” reorganizāciju. Pašvaldība norādījusi, ka arī, kaut to darbības veidi pārklājas, kapitālsabiedrības atrodas dažādās pilsētās, starp kurām attālums ir pietiekami liels. Tomēr pēc līdzdalības izvērtēšanas un vispārējo stratēģisko mērķu apstiprināšanas Pašvaldība turpinās vērtēt kapitālsabiedrību darbību un nepieciešamības gadījuma pieņems attiecīgos lēmumus.

1. Attiecībā uz dažāda veida pakalpojumiem, kas ir (var būt) saistīti ar namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu (piemēram, santehniekie, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), KP 16.05.2022. atzinumā Nr. 1.7-2/441 (turpmāk – Atzinums) norādīja, ka, lai veicinātu privātā sektora attīstību Pašvaldības teritorijā, būtu vērtējama iespēja plašākai privātā sektora iesaistei šādu pakalpojumu nodrošināšanā.

Pašvaldība norādījusi, ka attiecīgie pakalpojumi galvenokārt tiek veikti SIA “Zilupes LTD” pārvaldītajās dzīvojamās mājās, pamatojoties uz iedzīvotāju kopsapulču pieņemtajiem lēmumiem. Veicot tirgus aptauju, konstatēts, ka Zilupes pilsētā nav reģistrētu uzņēmēju, kas sniedz šādus pakalpojumus (piemēram, santehniekie, elektromontāžas, būvniecības darbi, ūdens skaitītāju uzstādīšana, tīrīšanas darbības u.c.), uzņēmēji ārpus Zilupes pilsētas ne vienmēr ir pieejami. Rezultātā SIA “Zilupes LTD” veic darbus saviem spēkiem, lai nodrošinātu nepārtrauktu namu pārvaldīšanu un apsaimniekošanu. Sarežģītāku remontdarbu (piemēram, siltināšana, jumtu, balkonu remonts) izpildei tiek organizēti publiskie iepirkumi. Pašvaldības vērtējumā, pakalpojumu sniegšanas nodošana privātajiem komersantiem nosaka risku pakalpojuma pieejamībai un nepārtrauktībai daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekošanā un pārvaldīšanā.

KP norāda, ka, balstoties uz Pašvaldības sniegto informāciju, pirmšķietami varētu secināt, ka SIA “Zilupes LTD” iepriekšminētos pakalpojumus sniedz tirgus nepilnības situācijā, t.i., atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmās daļas 1. punktam. Tomēr, lai tiktu novērsti iespējami Konkurences likuma 14.¹ panta neatbilstības riski, turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, Pašvaldībai un SIA “Zilupes LTD” būtu regulāri patstāvīgi jāveic konkurences neitralitātes risku novērtējums⁴⁷, t.sk. konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju.

⁴⁷ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas:

https://ej.uz/konkurences_neitralitate

Konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

2. KP pieņem zināšanai Pašvaldības papildinātajā izvērtējumā norādīto precizējumu, ka izvērtējuma 33. lpp. norādītais teksts *“tiek iepirkta lētāka siltumenerģija no citiem ražotājiem”* ir kļūdains un līdz ar to ir izslēdzams no izvērtējuma, jo SIA “Zilupes LTD” neiepērk siltumenerģiju no citiem ražotājiem.

3. KP norāda, ka tā atbalsta SIA “Zilupes LTD” statūtu aktualizēšanu atbilstoši kapitālsabiedrības faktiski veiktajiem darbības veidiem.

Vienlaikus KP secina, ka Pašvaldība, atbilstoši KP Atzinumā norādītajam, nav veikusi izvērtējumu par katru no šiem darbības veidiem (piemēram, “zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana (16.10)” u.c.), lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai. Līdz ar to KP atkārtoti aicina veikt šādu izvērtējumu.

Pašvaldība norāda, ka, lai efektīvāk izmantotu esošos resursus, SIA “Zilupes LTD” plāno piedalīties dažādos atklātos iepirkumu konkursos, piemēram, Ludzas novada ceļu un ielu ikdienas uzturēšana. Tāpēc darbības veidi – Ceļu un maģistrāļu būvniecība (42.11); Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (81.30) un Ēku nojaukšana (43.11) tiks saglabāti.

KP vērtējumā, attiecīgie pakalpojumi pirmšķietami nevarētu tikt uzskatīti par atbilstošiem VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem, līdz ar to KP ieskatā, Pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no šādu pakalpojumu sniegšanas. Vienlaikus, KP norāda, ka Pašvaldība, rīkojot iepirkumus attiecīgo pakalpojumu saņemšanai, kuros SIA “Zilupes LTD” piedalītos kā pretendents, būtiski samazina konkurences neitralitātes riskus.

Tomēr, saglabājot šādus pakalpojumus, Pašvaldībai un SIA “Zilupes LTD” būtu regulāri patstāvīgi jāveic konkurences neitralitātes risku novērtējums. Kā arī KP vienlaikus norāda, ka ir svarīgi, ka tiek rūpīgi izvērtēta šādu resursu uzturēšanas pamatotība, t.sk., vai attiecīgie resursi tiek uzturēti un ir nepieciešami pamatpakalpojumu nodrošināšanai.